

20_{II} ГОДИШЊАК

Природњачки музеј у Београду

20 | Г О Д И Ш Њ А К

Природњачки музеј у Београду

Природњачки музеј, Београд

Годишњак, 2011.

Главни и одговорни уредник
Славко Спасић

Редакциони одбор:

Деса Ђорђевић-Милутиновић, уредник рубрике Музеј у музеју и Шарена страна
Александра Маран, уредник рубрике Музеј у природи и Музеј на папиру
Дубравка Мићковић, уредник рубрике Музеј на изложби
Марјан Никетић, уредник рубрике Музеј у музеју
Александра Савић, уредник рубрике Музеј у јавности

Сарадници:

Сања Алабурић, Љиљана Аћићус, Олга Васић, Драгана Вучићевић, Драгана Ђурић, Борис Иванчевић, Гордана Јовановић, Милош Јовић, Мила Карас, Зоран Марковић, Бора Милићевић,
Милош Миливојевић, Татјана Милић-Бабић, Марко Несторовић, Милан Пауновић, Љиљана Протић, Соња Срејић, Далиборка Станковић, Драгица Стојић

Лектура и коректура:
Јелена Лутров

Дизајн:
Бора Милићевић

Прелом и припрема за штампу:
Предраг Илић

Обрада фотографија:
Марјан Никетић

Фотографија на насловној страни:
Женка твора са младунцима *Mustela putorius* (фото: Милан Пауновић)

Штампа
ДМД

Тираж
150 примерака

Београд, 2013.

Штампање финансирало Министарство културе,
информисања и информационог друштва Републике Србије

Предговор	7
Музеј у музеју	9
Одлазак у пензију	14
Новости из збирки	18
Минералошка збирка	18
Збирка крупних квартарних сисара	21
Збирка ситних терцијарних сисара	22
Палеоботаничка збирка	24
Генерални хербар Балканског полуострва	26
Миколошка збирка	29
Збирка страних ловачких трофеја	32
Студијска збирка сисара	33
Из архива природњачког музеја	34
Музеј у природи	39
Пројекат „Еколошко-географски аспекти популације риса у Србији“	41
Палеонтолошка проучавања ситних сисара на подручју србије	43
Студијско путовање у Беч (Аустрија)	51
Сејшли или кратка прича о рају	54
Међународни стручни скуп ICOM MPR Annual Conference „Measuring (and Promoting) Museum Success“ 17-20. 09. 2011, Brno, Czech Republic	59
Студијске посете Природњачким музејима у Бечу и Паризу	60
Музеј на изложби	63
Изложбе у Галерији Природњачког музеја	65
Зелено и црно – прича о чају	65
Додирнимо природу 2	66
Алергене биљке	68
Животињско царство – кичмењаци	71
Изложбе изван галеријског простора Природњачког музеја	74
Коњ.	74
Скелети уживо	75
Сведоци прошлости	77
Рибе јужног Јадрана	81
„И би светлост“	83
Небески ловци	84

Музеј на папиру	87
Стручна и научна звања	89
Стручни и научни скупови, конгреси, конференције, саветовања, семинари, трибине	90
Публиковани радови	91
Издања Природњачког музеја	93
Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade, Vol. 4, 2011	94
Годишњак Природњачког музеја 2010	95
Хетероптера	95
Процена диверзитета коровске флоре урбаних средина	96
Приручник за алергене биљке	97
Како је земља оживела или кратка прича о популацији милијарде година	98
Из света природе	99
Музеј у јавности	101
Манифестације	103
Осма Ноћ музеја у Природњачком музеју	103
Дани европске баштине 2011	104
ЛОРИСТ	105
15. Европска ноћ слепих мишева у Природњачком музеју	106
Дани Београда у Природњачком музеју	107
Трибина „Алтернативно финансирање музеја: спонзорство, донације, фондови, пројекти“, у организацији Природњачког музеја	107
Конференција за медије поводом представљања пројекта „Еколошко-географски аспекти популација риса у Србији“	108
Сарадња	109
Квиз без граница	110
Радионице	111
Едукативна радионица цртања и италијанског језика	111
Едукативна радионица јапанског језика и оригамија	112
Радионице Природњачког музеја за децу у вртићу „Луња“	112
Пролећна радионица шпанског језика „Свет око нас“	113
Ботаничке радионице на терену: „Алергене биљке Миријева“	114
„Амброзија – коров и алергена биљка“ и „Алергене биљке Панчевачког рита“	115
Радионица „Цвет – између инспирације природе и човека“	116
Презентација карте „Геонаслеђа Парка природе Шарган Мокра гора“	116
Учешће на петом јесенњем кампу на Великом ратном острву	117
Семинар: Школа наслеђа	118
Наградни конкурс за најлепшу фотографију „Ухвати природу“	119
Сарадња	119
Наградна игра: Први, јубиларни посетилац 2011. године	120
Музеј на Сајму књига	120

Мода у музеју	121
Нове улоге за наше глумце	121
Музей у медијима	123
Музей у новинама	127
Шарена страна	129
8. Март	131
Посета Белом двору 18. мај 2011.	131
Слава Природњачког музеја Свети Никола, 19. децембар	132
Прослава Нове године	132
Хрчак Буца	133
Карикатуре	134
Редакција годишњака	135

Модерна колекционарска и изложбена делатност музеја нашла се у сенци све бројнијих медијских понуда чије је водеће начело приређивање различитих догађања. Уколико желимо да очувамо музеје као место где се сакупља, чува и образује, неопходно је прихватити нове изазове али тиме не запоставити задатке музеја и његову суштину.

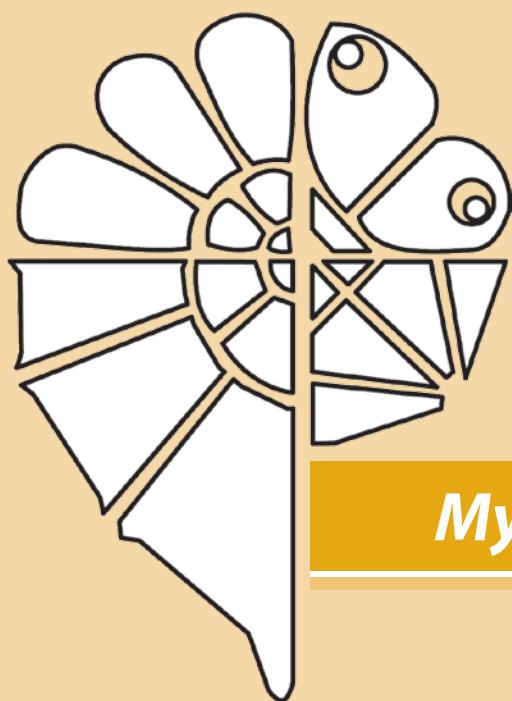
Динамичност мора да карактерише савремене музеје, њивову унутрашњу структуру, пословну стратегију и начин комуницирања. Они морају непрестано да траже своју публику на занимљив и отворен начин и да таквој публици понуде своје најбоље и најинвентивније садржаје. Треба без страха да прихватате разноврсне приступе и да смело ослушну захтеве и идеје које имају неки други.

Природњачки музеј је и у 2011. години био окренут публици. О томе сведочи бројка од преко 200.000 посетилаца, који су се кроз 21 поставку у 16 градова Србије упознали са богатом природном и културном баштином, њеном разноврсношћу и значајем њеног очувања.

У ери националних и глобалних изазова заштите животне средине, Природњачки музеј у Београду је стекао одређени статус, па су самим тим и збирке Музеја као и његов рад постали значајнији и прерасли у центар за истраживање, образовање, културно разумевање и размену.

Конечно, верујте страсно у оно што радите. Јер ваша страст рађа страст и у другима. Нека наша професија буде изграђена на рационалној страсти и страсној рационалности.

Славко Спасић, директор Природњачког музеја

Музеј у музеју

Име и презиме	Радно место и стручно звање
Славко Спасић	Директор, кустос
БИОЛОШКО ОДЕЉЕЊЕ	
Милош Јовић	Шеф Биолошког одељења, кустос, ентомолог
Др Марјан Никетић	Шеф Научноистраживачке јединице, виши кустос, ботаничар
Др Љиљана Протић	Музејски саветник, ентомолог
Мр Борис Иванчевић	Музејски саветник, миколог
Мр Милан Пауновић	Музејски саветник, мамолог
Мр Олга Васић	Виши кустос, ботаничар
Др Марко Несторовић	Кустос, ботаничар / херболог
Др Ана Пауновић	Кустос, херпетолог
Мр Далиборка Станковић	Кустос, орнитолог
Дубравка Мићковић	Кустос, ихтиолог
Марко Раковић	Кустос, орнитолог
Специј. Мирослав Јовановић	Виши конзерватор, ботаничар
Александар Стојановић	Конзерватор, ентомолог
Предраг Илић	Препаратор техничар, таксидермиста
Бора Милићевић	Препаратор техничар, таксидермиста
Звонимир Поповић	Препаратор таксидермиста
Марија Вучетић	Кустос приправник, малаколог
ГЕОЛОШКО ОДЕЉЕЊЕ	
Мр Биљана Митровић	Шеф Геолошког одељења, виши кустос, палеозоолог
Др Зоран Марковић	Музејски саветник, палеозоолог
Мр Гордана Јовановић	Музејски саветник, палеозоолог
Мр Деса Ђорђевић-Милутиновић	Виши кустос, палеоботаничар
Мр Александра Маран	Виши кустос, палеозоолог

Име и презиме	Радно место и стручно звање
Драгана Ђурић	Виши кустос, палеозоолог
Сања Алабурић	Кустос, палеозоолог
Татјана Милић-Бабић	Кустос, петролог
Зоран Вујчић	Конзерватор за геолошке збирке
Милош Миливојевић	Виши препаратор за геолошке збирке
Александар Луковић	Кустос приправник, минералог
ПЕДАГОШКО ПРОПАГАНДНА СЛУЖБА	
Мр Мила Карас	Шеф Педагошко-пропагандне службе, музејски саветник
Спец. Александра Савић	Виши кустос, сарадник за комуникације
Миодраг Јовановић	Виши кустос, музејски виши кустос педагог
Драгана Вучићевић	Кустос, музејски кустос педагог
БИБЛИОТЕКА	
Мр Марина Мучалица	Шеф Библиотеке, библиотекар саветник
Драгица Стојић	Библиотекар
ГАЛЕРИЈА	
Соња Срејић	Управник галерије
Љиљана Драговић Лазаревић	Музејски водич
ОПШТЕ СЛУЖБЕ	
Светлана Давидовић	Секретар
Душица Ивић	Шеф Рачуноводства
Милена Радочај	Организатор материјално-финансијских и општих послова
Ана Ковачевић	Административно технички секретар директора музеја
Милица Денић	Књиговођа / благајник
Марија Урошевић	Спремачица
Тања Мирић	Спремачица

ГЕОЛОШКЕ ЗБИРКЕ	
РЕД. БР.	НАЗИВ ЗБИРКЕ
1.	Петролошка збирка
2.	Збирка метеорита
3.	Минералошка збирка
4.	Збирка палеозојских Invertebrata
5.	Збирка мезозојских Invertebrata
6.	Збирка кенозојских Invertebrata
7.	Збирка квартарних птица
8.	Збирка квартарних гмизаваца и водоземаца
9.	Збирка квартарних риба
10.	Збирка терцијарних птица
11.	Збирка терцијарних гмизаваца и водоземаца
12.	Збирка терцијарних риба
13.	Збирка крупних терцијарних сисара
14.	Збирка ситних терцијарних сисара
15.	Збирка крупних квартарних сисара
16.	Збирка ситних квартарних сисара
17.	Палеонтолошка збирка Петра Стевановића
18.	Палеонтолошка збирка Надежде Крстић
19.	Збирка фосилних међушаца Косова и Метохије Велимира Милошевића
20.	Општа палеоботаничка збирка
БИОЛОШКЕ ЗБИРКЕ	
РЕД. БР.	НАЗИВ ЗБИРКЕ
21.	Генерални хербаријум Балканског полуострва
22.	Дендролошка збирка Александра Сигунова
23.	Колекција споменика природе Београда
24.	Збирка корова
25.	Збирка воћа
26.	Општа збирка мањовина
27.	Миколошка збирка
28.	Збирка Мухомусота
29.	Општа збирка лишајева
30.	Општа збирка Invertebrata
31.	Општа збирка Mollusca
32.	Збирка рецентних пужева Петра Павловића
33.	Поклон збирка Hydrobioidea Павла Радомана
34.	Историјска збирка Gastropoda: Lamel-libranchiata
35.	Збирка школъки Анте Тадића
36.	Збирка Arachnida: Scorpiones
37.	Општа збирка паука
38.	Општа збирка кошача
39.	Збирка Endohelminta риба Обедске баре
40.	Збирка Crustacea
41.	Збирка Isopoda
42.	Збирка Diplopoda
43.	Збирка Chilopoda
44.	Општа збирка инсеката
45.	Колекција инсеката Петра Новака
46.	Колекција инсеката Института за заштиту биља
47.	Историјска збирка Odonata
48.	Збирка Odonata Живка Адамовића
49.	Општа збирка Odonata
50.	Општа збирка Orthoptera
51.	Колекција Orthoptera Б. Лазаревића
52.	Збирка Homoptera
53.	Збирка Homoptera: Auchenorrhyncha Љубодрага Јанковића
54.	Иницијална збирка Heteroptera
55.	Збирка Heteroptera Николе Кормилева
56.	Студијска збирка Heteroptera
57.	Збирка Heteroptera на гајеним биљкама
58.	Збирка Thysanoptera гајених биљака
59.	Студијска збирка Thysanoptera
60.	Поклон збирка Thysanoptera Габора Јенсера

61.	Збирка Thysanoptera Рихарда цур Штрасена	92.	Збирка Hymenoptera: Apidae Живомира Васића
62.	Збирка Neuroptera	93.	Збирка Hymenoptera: Apoidea Зорана Мучалице
63.	Збирка Coleoptera Недељка Кошанина	94.	Herbarium cecidologicum Душке Симове
64.	Општа збирка Coleoptera	95.	Остеолошка збирка риба
65.	Збирка Coleoptera: Cicindelidae	96.	Историјска збирка риба
66.	Збирка Coleoptera: Cerambycidae	97.	Студијска збирка риба
67.	Збирка Coleoptera: Scarabeidae	98.	Збирка експоната риба
68.	Збирка Coleoptera Љубодрага Јанковића	99.	Збирка риба Младена Карамана
69.	Збирка Coleoptera околине Скопља С. Војиновића	100.	Студијска збирка водоземаца
70.	Колекција Coleoptera Стјепана Свирчева	101.	Збирка експоната водоземаца
71.	Колекција Coleoptera Јована Станчића	102.	Студијска збирка гмизаваца
72.	Колекција Coleoptera Гвиде Нонвејеа	103.	Збирка експоната гмизаваца
73.	Колекција Lepidoptera Милоша Рогуље	104.	Општа остеолошка збирка гмизаваца
74.	Колекција Rhopalocera Дурмитора Предрага Јакшића	105.	Остеолошка збирка водоземаца
75.	Општа збирка Rhopalocera	106.	Остеолошка збирка змија Милутина Радовановића
76.	Општа збирка Heterocera	107.	Збирка скелета птица
77.	Збирка лептира Арчибалда Рајса	108.	Студијска збирка птица
78.	Збирка лептира Башка Саламона	109.	Историјска збирка птица
79.	Збирка лептира Иве Тошевског	110.	Збирка експоната птица
80.	Збирка лептира Индије Андраша Галца	111.	Збирка јаја и гнезда птица
81.	Збирка афричких лептира	112.	Студијска збирка сисара
82.	Збирка лептира Јужне Америке	113.	Историјска збирка сисара
83.	Збирка Diptera	114.	Збирка експоната сисара
84.	Збирка Diptera: Asilidae	115.	Збирка егзотичних сисара
85.	Збирка Syrphidae Слободана Глумца	116.	Југословенска збирка трофеја
86.	Збирка Syrphidae Смиљке Шимић и Анте Вујића	117.	Збирка страних ловачких трофеја
87.	Збирка Diptera: Tachinidae Пелагије Сисојевић	118.	Збирка ловачког оружја и ловачког прибора
88.	Збирка Diptera: Nycteribia		
89.	Општа збирка Hymenoptera		
90.	Општа збирка Chalcidoidea		
91.	Збирка Hymenoptera: Apidae Симеона Грозданића		

ОДЛАЗАК У ПЕНЗИЈУ

ДР ЉИЉАНА ПРОТИЋ

МУЗЕЈСКИ САВЕТНИК, ЕНТОМОЛОГ

Наша колегиница Љиљана Протић отишла је у заслужену пензију средином 2011. године. Свој радни век провела је у Природњачком музеју. Почела је као волонтер у Ботаничком одељењу Музеја и одмах била запажена по својој марљивости и преданости послу, тако да је убрзо примљена у стални радни однос. Од 1975. до 1977. године радила је као кустос педагог, библиотекар и кустос ботаничар, а од 1977. године до пензије обављала је послове кустоса у Ентомолошкој збирци Музеја. Већ на почетку свог рада, у несагледивом богатству Ентомолошке збирке, открила је несрећену збирку *Heteroptera* и то ће одредити судбински правац њеном професионалном ангажману. У то време ову збирку и ове инсекте на нашим просторима нико није проучавао већ 20 година. Осетивши велики значај и сву занимљивост истраживања *Heteroptera*, наредни период је провела у сређивању музејске збирке ових инсеката. Фигуративно, она је обрађивала збирку, а збирка је од ње изградила изузетног ентомолога.

Др Љиљана Протић, музејски саветник .

Научни скуп „Никола Пантић и актуелност његовог дела”, Српска Академија Наука и Уметности, 2007.

Стечено знање је усавршавала код еминентних стручњака на Пољопривредном факултету у Земуну, и одбранила магистарски рад о стеницама на ратарским културама и докторску дисертацију о стеницама на воћним засадима. Дугогодишњи успешан рад на овим инсектима дао је велики допринос познавању фауне стеница у Србији, али и шире, пре свега на просторима некадашње Југославије. Истовремено је дошла до веома битних резултата у проучавању *Heteroptera* значајних у пољопривредној производњи. У време интензивног рада на научној обради *Heteroptera*, њен музеолошки рад никада није трпео. Напротив, они су се прожимали

и зависили један од другог, и постали нераздвојни делови једног вредног стваралачког процеса. Резултати музеолошког рада омогућили су јој напредовање до највишег звања – музејског саветника. Успешно и запажено је представљала науку и струку и промовисала Природњачки музеј на многобројним домаћим и иностраним научним скуповима.

Тако се укључила у најзначајније међународне асоцијације које се баве хетероптерама и сарађивала са највећим иностраним стручњацима за *Heteroptera*. Током читавог радног века имала је изузетне резултате у објављивању научних и стручних радова, а један од њих, можда и највреднији, штампан је после њеног одласка у пензију и представља круну њеног професионалног ангажовања. Треба поменути и Љиљине резултате у постављању бројних музејских изложби од којих су многе биле ауторске.

Посебно значајан период Љиљиног професионалног живота чини период када је обављала функцију директора Природњачког музеја. Све своје музеолошко умеће и знање, али и људске квалитете употребила је у том периоду тежећи развоју самог Музеја. Резултати које је постигла су веома значајни, а неки дugo-

Две Љиље: Љ. Протић и Љ. Анђјус

▲ Чланови комисије за доделу награде „Михајло Валтровић”, Свечана скупштина у Чачку, 2007. (Љ.Протић друга са десне стране).

◀ На отварању изложбе „Шест ногу”. (Љиљана Анђус, Милош Јовић - аутор изложбе и Љиљана Протић).

годишњи проблеми били су решени. Као уредник музејских издања дала је велики допринос издавачкој делатности Музеја. Прилику да читате Годишњак имате захваљујући Љиљиној визији публикације која ће на свеобухватан начин промовисати резултате рада запослених у Природњачком музеју.

Уз ове штуре податке о многим пословним активностима наше Љиље, морамо се подсетити њеног увек коректног и срдачног односа са сарадницима и колегама. Они су увек били у функцији побољшања рада и успешног завршетка послова. Са посебним интересовањем и искреношћу сарађивала је са младим колегама и радо им преносила сопствена искуства.

Љиљиним одласком у пензију престао је континуирани професионални ангажман целе једне генерације музејских радника разних профила из седамдесетих година прошлог века који су оставили велики траг не само у музеологији која се неговала у овој установи, већ и у изградњи њеног људског лика. Овом приликом морала сам да изоставим податке о многим Љиљиним пословним активностима, пре свега због ограниченог простора за овај текст.

Ипак на крају не могу да не напишем нешто о ономе што можда није толико важно са професионалног становишта.

То су само нека сећања на бројне тренутке које смо у 35 година заједничког музејског живота прошли и који су у нама оставили пријатан траг. То је вероватно нормално када сте са неким на послу везани три и по деценије. Нисмо се увек у свему слагале, али смо увек подржавале једна другу. Делиле смо теренске

Свечаност поводом одласка у пензију.

На слици Љиља Протић и Славко Спасић, директор Природњачког музеја

дане и све што они собом носе. Али пре свега тренутке задовољства због добро обављених послова, осећај пријатности због напредовања наше деце, али и тешке тренутке када смо губили родитеље. Сећања на сунчане терене Власине, или на јединствено учешће на Светском конгресу ентомолога у Фиренци, или зимско путовање кући у претоплом возу после обављеног посла у Сарајеву, или... Има тога још много, много.

Љиљана Анђус

Љ. Протић и Љ. Анђус - колегинице, пријатељице и „музеалци“

НОВОСТИ ИЗ ЗБИРКИ

МИНЕРАЛОШКА ЗБИРКА

РАД НА УРЕЂЕЊУ МИНЕРАЛОШКЕ ЗБИРКЕ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

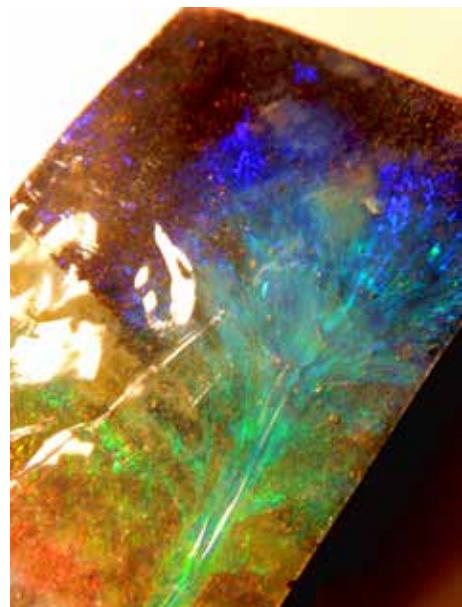
Као једна од најстаријих, а дакако и једна од најважнијих збирки Природњачког музеја, Минералошка збирка заслужује одговарајући смештај. Стане које сам затекао није нимало одговарало адекватном депоновању минералошких експоната. Било је неопходно много тога предузети да би се достигао вальан квалитет потребан за чувања експоната.

Свакако треба напоменути да је због постојања влаге у депоу где се налази збирка дошло до пропадања једног дела минералошког материјала, пре свега минерала са локалитета Стари Трг, Трепча.

У августу 2011, на почетку мог ангажмана, одмах сам ослободио простор између полица да би се лакше приступало експонатима смештеним на њима. Пролази између полица били су затрпани кутијама и старим фиокама. Експонати су делом премештени у црне пластичне гајбе, а делом пренети у канцеларију. Свака гајба је означена припадајућим инвентарским бројевима, који су негде дати појединачно, а негде у одређеном опсегу у зависности од похрањеног материјала. Такође, један део Петролошке збирке, која се налазила на полицима (црвене пластичне гајбе), смештен је у централни ходник. Треба рећи да је део оних експоната који су пренети у канцеларију потенцијални изложбени материјал.

▲ Цитрин, наранџasti варијетет кварца
инв. бр. M -3175.

Годишњак Природњачког музеја

Опал из Аустралије. ►

Изглед депоа пре уређења

Изглед депоа током и после сређивања

У оквиру систематизације, инвентаризације и конзервације постигнут је значајан помак. Највише се постигло у самој систематизацији Трепчанске збирке, која је смештена на првим полицама и представља једну целину. Током рада на збирци, музејска база података је обогаћена са око 1000 нових уноса. Такође, велики број минерала је опран и запакован у одговарајућу амбалажу уз припадајућу музејску етикету.

Пре прања

После прања

Оно што треба озбиљно схватити и нагласити је то да нама, запосленима у Музеју, предстоји огроман посао како бисмо очували музејски фонд, а самим тим и ову збирку која је дуги низ година чекала свој адекватан третман.

Александар Луковић

◀ Неки минерали из депоа музеја који су пренети у канцеларију (аметист, родонит, горски кристал, лабрадор, рубин, родахрозит, жад)

▼ Оливин

ЗБИРКА КРУПНИХ КВАРТАРНИХ СИСАРА

БИЗОНАРИЈУМ – ГАЛЕРИЈА КВАРТАРНИХ СИСАРА

Током 2011. године у дворишту Природњачког музеја застакљен је и на тај начин заштићен целокупни простор Бизонаријума у коме је изложено преко 250 лобања и тридесетак дугих костију бизона, који су живели на нашим просторима у време последњег леденог доба.

Подизањем и застакљивањем бизонаријума постигнути су основни музеолошки циљеви: адекватни услови смештаја и доступност примерака за различите студијске анализе. Будући да је Бизонаријум постављен „на отвореном”, у дворишту Музеја, доступан је бројним заинтересованим посетиоцима како за разгледање тако и у едукативне сврхе. Практично, током 2010. и 2011. постао је једна од препознатљивих особености Музеја што се може закључити не само по бројним посетиоцима већ и по великом броју случајних пролазника који често

Изглед Бизонаријума

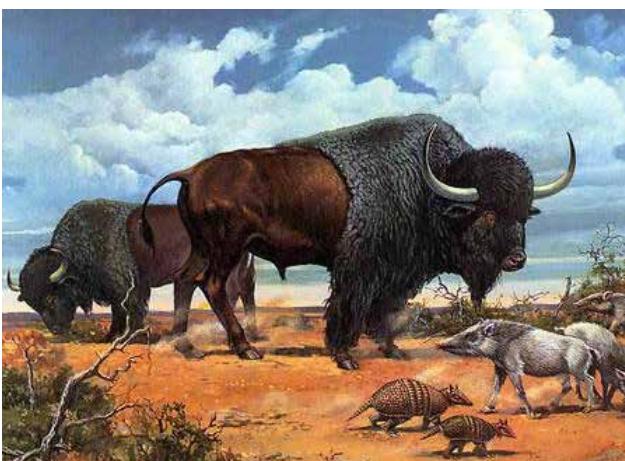
Припрема експоната у Бизонаријуму.
На слици Милош Миливојвић и Зоран
Марковић

застајкују и радознало провирују кроз дворишну ограду. Аутор фотографија експоната у Бизонаријуму је Александар Стојановић.

Степски бизон

Степски бизон (*Bison priscus*) није био редак становник наших предела у време последњег леденог доба. Насељавао је степска пространства широм Европе, централне Азије и Северне Америке. Ишчезао је крајем последњег глацијала, пре око 10 000 година, када га је наследио у Европи *Bison bonasus*, а у Северној Америци *Bison bison*. Степски бизон је био веома крупна животиња, његова висина премашивала је два метра. Распон његових рогова био је дужи од једног метра. Живео је у крду, слично савременим бизонима.

Сања Алабурић

Реконструкција бизона који су током Леденог доба насељавали степске пределе.

Бизон је био чест мотив пећинског сликарства. Пећина Алтамира (Шпанија) пре око 15.000 година.

ЗБИРКА СИТНИХ ТЕРЦИЈАРНИХ СИСАРА

Током 2011. године Збирка ситних терцијарних сисара приновљена је са 923 одонтолошка остатака. Издвојени су испирањем седимента на терену или у лабораторији Музеја са локалитета: Стрелац 1, Стрелац 2, Стрелац 3, Раљин 2, Валниш, Сибница 4, Снеготин, Кијево, Парагово, Спилиа (Грчка), Пребреза, Тавник, Турија (Бановићи, БиХ) и Мелница.

НОВИ РОД И НОВЕ ВРСТЕ ЗА НАУКУ:

Vetuspalax progressus n. gen. n. sp. (Holotip - Inv.br. 184)
Bransatoglis bosniensis n. sp (Holotip - Inv.br. 433)
Deperetomys magnus n. sp. (Holotip - Inv.br. 121)
Eumyarion marguerite n. sp. (Holotip - Inv.br. 231)
Sinolagomys n. sp. (Holotip - Inv.br. 701)
Bohlinotona n. sp. (Holotip - Inv.br. 801)

Референца: de Leeuw, A., Mandić, O., de Brujin, H., Marković, Z., Reumer, J., Wessels, W, Šišić, E and Krijgsman, W. (2011): "Magnetostratigraphy and small mammals of the Late Oligocene Banovići basin in NE Bosnia and Herzegovina" – Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology, 310. 400-412.)

А - *Deperetomys magnus n. sp.* (Holotip - Inv.br. 022121)

Б - *Bohlinotona n. sp.* (Holotip - Inv.br. 022801)

В - *Eumyarion marguerite n. sp.* (Holotip - Inv.br. 022231)

Г - *Bransatoglis bosniensis n. sp* (Holotip - Inv.br. 022433)

Д - *Vetuspalax progressus n. gen. n. sp.* (Holotip - Inv.br. 022184)

Ђ - *Sinolagomys n. sp.* (Holotip - Inv.br. 022701)

НОВЕ ВРСТЕ ЗА СРБИЈУ: *Galerix symeonidis; Heterosorex ruemkeae; Mychomys engesseri; Megacricetodon primitivus; Cricetodon aliveriensis; Anomalomys aliveriensis; Gliridinus euryodon; Microdyromis sp.; Myodiromis sp.; Albertona balkanica.*

Референца: Marković, Z., (2010): *Albertona balkanica* from Early Miocene of S negotin (Serbia) – implications for the distribution and evolution of Miocene Ochotonidae- Annales de Paléontologie 96, 25–32.

Зоран Марковић и Милош Миливојевић

ПАЛЕОБОТАНИЧКА ЗБИРКА

ЗБИРКА КОМПАРАТИВНОГ МАТЕРИЈАЛА ЗА ПАЛЕОБОТАНИЧКА ИСТРАЖИВАЊА

Током 2011. године инвентарисан је и приодат овој збирци вредан материјал тропских и суптропских врста дендрофлоре, који је кустос Деса Ђорђевић-Милутиновић сакупљала од 1999. до 2004. године у Чилеу, Бразилу и на Јамајци. Од 53 сакупљена рода, њих 46 је ново у збирци Природњачког музеја. Овај специфични палеоботанички хербар састоји се првенствено од листова тропских и суптропских биљака, а његова основна функција је да се на основу морфоанатомије листова рецентних биљака поједностави и олакша детерминација фосилних листова различитих семених биљака, првенствено терцијарне старости. Хербар компаративног материјала основао је др Павле Иванович Черњавски, који је од 1940. до 1950. године радио као кустос и шеф ботаничког одељења у Природњачком музеју. Целокупна хербарска збирка за палеоботаничка истраживања састоји се од 440 рода различитих егзота, од којих је чак 395 родова сакупио или разменом прибавио др Черњавски.

Током 2011. Компаративни палеоботанички хербар обогаћен је за преко педесет родова различитих тропских врста дендрофлоре. Већина ових родова је нова у збирци Музеја.

Нови родови у збирци Природњачког музеја: *Apeiba; Barringtonia; Bertholletia; Blighia; Bombax; Bougainvillea; Boronia; Calophyllum; Camellia; Cananga; Canarium; Carapa; Chrysophyllum; Couroupita; Elaeocarpus; Erythrina; Filicium; Garcinia; Gmelina; Gustavia; Hevea; Kigelia; Mangifera; Monodora; Oxandra; Palicourea; Parmentiera; Parkinsonia; Patrisia; Saraca; Spondias; Syzygium; Tectona; Thespesia; Trichanthera.*

Тиме Компаративни хербар за палеоботанику Природњачког музеја у Београду поседује једну веома богату и разноврсну збирку тропских и суптропских

врста рецентне дендрофлоре, од којих око сто примерака, инв.бр. КН 190 – инв. бр. КН 283 припада подручјима Јужне и централне Америке.

Деса Ђорђевић - Милутиновић

Александра Маран, кустос Природњачког музеја, поклонила је неколико плодова и семена тропских биљака донетих са Сејшелских острва.

Punica granatum L.
инв. бр. КН 283

Saraca asoca (Roxb.) Wilde
инв. бр. КН 220

Bauhinia candicans Benth.
инв. бр. КН 268

Datura arborea L.
инв. бр. КН 281

ГЕНЕРАЛНИ ХЕРБАР БАЛКАНСКОГ ПОЛУОСТРВА

МЕГА ЕКСИКАТИ ДЕНДРОФЛОРЕ

За потребе изложбе „Дрво или живот сам”, која ће бити отворена у априлу 2012. године у Галерији Српске академије наука и уметности, испресовани су и конзервирали посебни ексикати дрвенастих биљака, знатно већих димензија од стандардних. Ови ексикати су првенствено замишљени као атрактивни изложбени експонати, који би на непосредан начин дочарали морфологију дрвећа и њихову разноврсност. У ту сврху третирање су гране различитих врста дрвећа, које су сакупљане на природним стаништима, парковима, дворедима, арборетумима и ботаничким баштама. Приликом сакупљања примерака било је пожељно да гране буду са цветовима или плодовима, због чега су за сечење најчешће употребљаване јаке и дуге маказе за високе гране. Све примерке је сакупио кустос Марјан Никетић, који је у арборетуму Шумарског факултета у Београду, исто учинио и уз асистенцију конзерватора Мирослава Јовановића. Препаровањем грана добијени су 'мега ексикати' који се могу поделити у две основне групе: мање-више дводимензионални, у виду хербарских 'мегатабака', и тродимензионални. Код оба наведена типа долазило је до извесних тешкоћа приликом препаровања.

Пресовање хербарских 'мегатабака' највероватније представља јединствени захват у музејској пракси. Оно је у више наврата обављано у околини Ниша, на старој ручној столарској преси у власништву Слободана Никетића. Власник пресе, иначе отац Марјана Никетића, асистирао је у самом процесу. Преса се састоји од пет металних оквира („бокови“), сваки са по четири вијка за затезање. Принцип пресовања је сличан као и код класичне хербарске пресе, осим што се уместо упијајућег папира користе панел плоче испод којих се налазе дебљи слојеви новинског папира, који належу на материјал. Цео процес био је прилично мукотрпан јер је захтевао доста времена али и физичку снагу. Будући да пресовање није било могуће обавити на самом

Одсецање гране са плодовима липе.
На слици Марјан Никетић.

терену, брз транспорт материјала од терена до пресе био је од велике важности. Због великог притиска, који може да сабије и најдебље гране и плодове, посебно се водило рачуна да приликом првог аранжирања будућих ексиката нежнији делови биљке, попут листова, цвасти и плодова, буду правилно распоређени, јер не постоји могућност њихове накнадне корекције. Као и код класичног хербаријума, папир је редовно мењан, али је упркос томе, код извесног броја сочних плодова долазило до појаве плесни, док су неки листови попримили тамнију боју. Сочни плодови и кора често су стварали проблеме и приликом замене папира, јер су се услед високог притиска лепили за сам папир, па је одвајање папира понекад доводило до њиховог оштећења. Да би се спречила деформација готових ексиката пре њиховог транспорта у Природњачки музеј, они су били поређани између дебљих слојева новинског папира и подвргнути умереном притиску. Укупно је испресовано 68 'мега ексиката' који су положени у табаке од пак папира, димензија $150 \times 105\text{ cm}$, и потхрањени у наменском дрвеној сандуку.

Гране које би требало конзервирати у три димензије, држане су у влажним кесама и на ниској температури, а након тога потапане у посебне фиксативе да би се спречило опадање појединачних биљних делова и органа након сушења. У том погледу посебно су склони опадању или распадању листови смрче, оморике и ариша, шишарке кедра и јеле, збирни плодови платана итд. Процес конзервације обавили су М. Никетић и М. Јовановић,

Пресовање хербарског материјала у столарској преси.
На слици Марјан Никетић.

Табак са граном келреутерије (златне кише).
На слици Мирослав Јовановић.

Грана препарованог атлантског кедра са шишаркама.

првобитно примењујући познату методу сукцесивног потапања у водене растворе етанола и глицерола. Ова метода често није задовољавала у погледу дефинитивне боје ексиката, јер је вероватно долазило до оштећења хлорофила. Код смрче и оморике долазило је и до опадања четина. Због тога се приступило експерименталном потапању грена у нитро лак. Ова метода је у више наврата била ефикаснија од претходне, нарочито у погледу изворно сачуване боје објекта, мада је код извесног броја биљака често долазило до потпуног затамњења листова или њихових делова, због прејаке концентрације учвршћивача. Уз помоћ наведених метода третирано је 78 ексиката, од којих највећи досеже димензију $130 \times 70 \times 23$ см. Они су окачени у наменским ормарима који су, као и ормар са табацима, тренутно смештени изван основних просторија Генералног хербаријума Балканског полуострва, због недостатка простора.

Екипа из Природњачког музеја за помоћ при пресовању посебну захвалност дuguје Слободану Никетићу. Такође смо захвални Марини Вукин, стручном сараднику у арборетуму Шумарског факултета у Београду, која нам је омогућила сакупљање материјала у арборетуму.

Марјан Никетић

Мега ексикат: грана храста (*Quercus rubra*)

МИКОЛОШКА ЗБИРКА

BATTARREA PHALLOIDES - ВРЕДНА ПРИНОВА У ЗБИРЦИ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Battarrea phalloides Ексикати -
конзервирали примерци
у збирци. Кол. бр. БЕО 10-11-04

У миколошку збирку Природњачког музеја стигли су драгоценни примерци ретке врсте гљиве *Battarrea phalloides* (Dicks.) Pers., Syn. meth. fung. (Göttingen) 1: xiv, 129 (1801). Примерке је пронашао и донео из Хрватске, тачније из околине Џавтата, господин Радослав Бараћ, гљивар аматер из Сремске Митровице, који их је поклонио Природњачком музеју. Ово је један од малобројних налаза ове врсте у медитеранском басену и нова тачка у ареалу. Иако је до сада била позната у широкој области од Европе преко Русије до Монголије, Аустралије, северне Африке и обе Америке, њено распрострањење је дисперзно и изузетно је ретка. У региону је забележена до сада само у Македонији и Србији, а ово је први налаз за подручје Хрватске. Једино у Природњачком музеју у

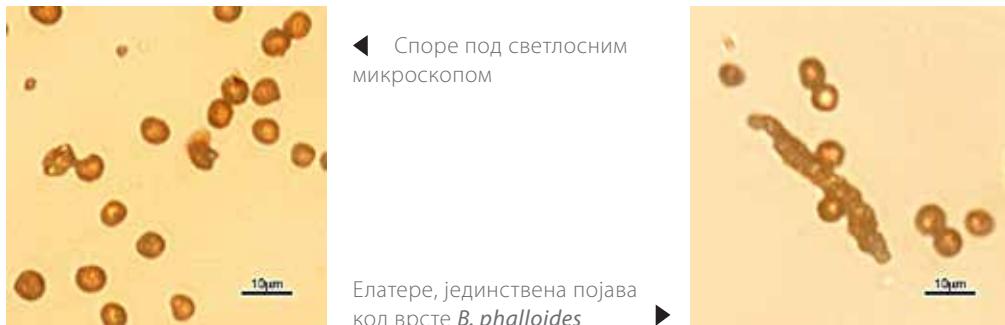
Београду се налазе примерци са свих познатих локалитета на подручју некадашњих југословенских региона. Њена биологија и морфологија су изузетно занимљиве, као и њени филогенетски односи са другим врстама. Екстремно брзо расте па се готово никад не могу пронаћи млади, већ само потпуно развијени примерци. То је једина врста гљиве која има такозване елатере, специјалне стерилне структуре које се налазе у мешку са спорама. Сличне структуре постоје једино код миксомицета, тзв. плазмодијалних гљива, групе

Гљива снимљена на станишту

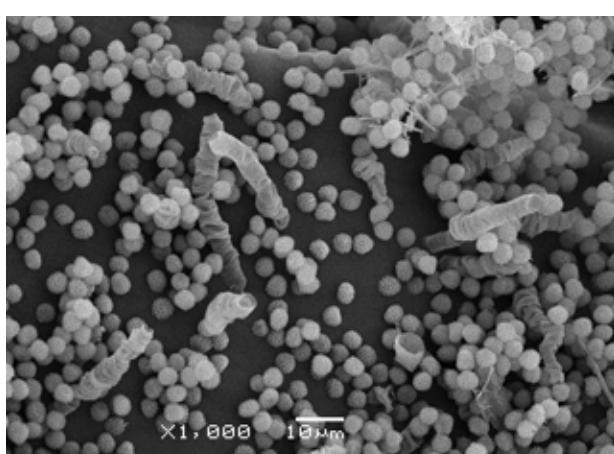
Музеј у музеју

организама која спада у сасвим друго таксономско царство животог света. Њен систематски положај међу сродним таксонима је посебан, те је сврстана у засебан род *Battarrea* у коме је *B. phalloides* типска врста. Због ових и разних других особина веома је значајна за науку, а сваки пронађени примерак је изузетно вредан.

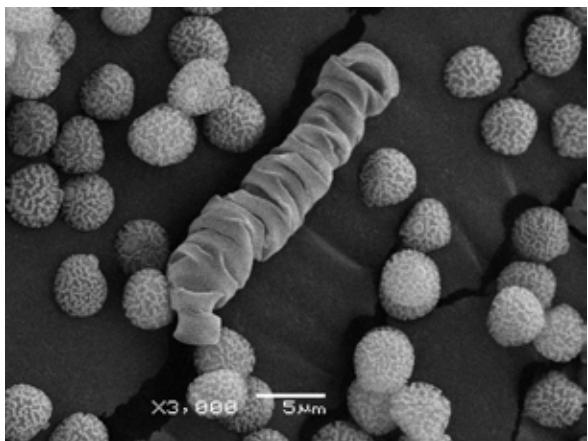

Неко ће се вероватно упитати када ће овај вредни примерак бити изложен и приказан јавности. Вероватно никада, осим можда на фотографији. Конзервирана гљива није упадљива и привлачна, похрањена је у збирци, на сигурном, и доступна само за научна проучавања. Иако то неупућенима звучи необично, управо су збирке фундаментална и највећа вредност која се чува у природњачким музејима, а само мали део предмета из тих збирки изгледа атрактивно и појављује се на изложбама. Изложбе су само врх леденог брега правог блага које се у природњачким музејима чува. Природњачке музејске збирке имају незаменљиву улогу која се у јавности често превиђа, поготово од стране државних и других органа управе. Примерци са документацијом који се чувају у збиркама отварају важан прозор ка прошлости али и садашњој комплексности биолошког и геолошког диверзитета. Ова вредност за друштво је огромна али је слабо схваћена у јавности. Често за велике природњачке збирке неупућени постављају питање чemu оне уопште служе кад се не могу излагати и видети на изложбама? Они не успевају да ра-

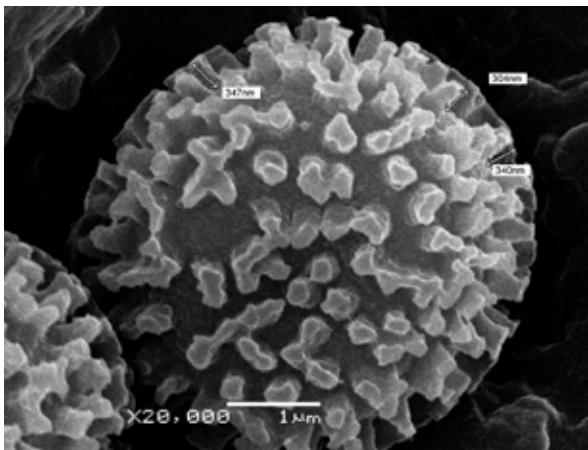
зумеју вредност коју велике студијске збирке имају као објективне базе података са једном незаменљивом историјском димензијом. Скоро целокупно организовано знање о дистрибуцији, разноликости и међусобним односима у животном свету је резултат проу-

Научна обрада материјала из збирке моћнијим алатима: електронска микроскопија спора.

Елатере снимљене скенирајућим електронским микроскопом

Увећање од 20.000x за проучавање фине морфолошке структуре спора.

чавања збирки, пре или након смештаја у музејима. Свака позната врста биљака, животиња или гљива именована је и описана на основу примерка који се чува у некој од природњачких збирки у свету! Материјал из збирки често служи и за врхунска научна истраживања у областима које се обично не повезују са природњачким наукама већ задиру у поља биохемије или медицине. Због свега тога, повећани су углед и значај Природњачког музеја који у свом поседу од недавно има и примерке о којима пишемо, па се тако с правом може похвалити овом приновом. И наравно, захвалити господину Барађу који је поклонио овако вредан материјал.

Борис Иванчевић

ЗБИРКА СТРАНИХ ЛОВАЧКИХ ТРОФЕЈА

У мају 2011. године госпођа Љубица Голубовић-Калезић поклонила је Природњачком музеју осам трофејних рогова афричких папкара. Они су припадали њеном покојном супругу, господину Мирку М. Калезићу, који је од 1971. до 1975. године био амбасадор СФР Југославије у Уганди, Африка. Добро препарирани и очувани трофеји пренети су у Природњачки музеј почетком јуна и смештени у Збирку страних ловачких трофеја, по жељи госпође Голубовић-Калезић, као „Афрички трофеји Мирка Калезића“. Као посебни експонати они ће бити представљени јавности на одговарајућим изложбама Природњачког музеја у Београду.

Милан Пауновић

■ ■ ■ НОВИ ТРОФЕЈИ АФРИЧКИХ ПАПКАРА ДОБИЈЕНИ НА ПОКЛОН:

Трофејни рогови еланда *Taurotragus oryx*

Трофејни рогови орикса *Oryx beisa*

Трофејни рогови сабљасте антилопе *Hippotragus equinum*

Трофејни рогови Џексонове антилопе *Alcelaphus buselaphus jacksoni*

Препарирана глава са роговима Грантове газеле *Gazella grantii*

Трофејни рогови антилопе *Damaliscus sp.*

Трофејни рогови антилопе *Damaliscus ugandae*

Трофејни рогови водене антилопе *Kobus defassa*

Damaliscus sp. Кол. бр. 12/11.

Gazellea grantii Кол. бр. 11/11.

СТУДИЈСКА ЗБИРКА СИСАРА

Мрки медвед Миша након несреће
предат Природњачком музеју

Дана 7. септембра 2011. године, у мини-зооврту у етнопарку Тигањица надомак Зрењанина, додогила се несвакидашња несрећа. Mrki медвед звани Миша, стар преко десет година, на волшебан начин је успео да изађе из свог кавеза и усмрти своју дугогодишњу хранитељку Веронику Сарчев. На место догађаја убрзо је стигла и полицијска екипа која је из ватреног оружја усмртила медведа. Међутим, несрећној жени није било спаса. Екипа Пастеровог завода из Новог Сада извршила је увиђај, обавила дисекцију медведа и на основу узетих узорака утврдила да није био заражен вирусом беснила. Након тога, према Закону о заштити природе, тело медведа је предато Природњачком музеју на даљу обраду и чување.

Мишин брат Миљен је имао више среће.

Медвед Миша је био само један од неколико десетина медведа који и даље забављају посетиоце у мини-зоовртовима, етнопарковима и многим туристичким објектима у Србији и у земљама у окружењу. Иако је оваква „забава“ строго забрањена законским прописима, због непостојања прихватилишта за дивље животиње, нарочито за крупне звери, садашњи власници немају могућност да поступе по закону и ове опасне животиње предају на бригу стручним институцијама. Али, Мишин рођени брат, медвед Миљен, који је својевремено забављао госте у дворишту једног угоститељског објекта

Миљен у прихватилишту у Француској, после 6 месеци и 150 кг више.

надомак Приједора у Републици Српској, имао је више среће. Он је фебруара 2008. пребачен у Француску, у прихватилиште за медведе где и данас живи у знатно бољим условима и под стручним надзором. Припрему за његово пресељење извршила је екипа из Србије – зоолог др Душко Ђировић са Биолошког факултета у Београду, дипл. ветеринар др Слободан Спасојевић из приватне ветеринарске ординације Спина и mr Милан Пауновић из Природњачког музеја у Београду.

Милан Пауновић

ИЗ АРХИВА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Писмо, овде дато, нађено је међу архивским материјалом др Павла Ивановича Черњавског, који је од 1937. до 1946. радио у Природњачком музеју као кустос ботаничар и шеф Ботаничког одељења. Упућено је „др Грбићу“, и вероватно представља само једну од неколико радних верзија, које је Черњавски написао. Финална верзија писма, како је сам Иванович записао, предата је др Грбићу 9. III 1942.

Писмо, Черњавског одабрано је за приказ у Годишњаку из неколико разлога:

1. Помињање др Војтеха Линдтнера, кустоса миколога, који је формирао изузетно вредну миколошку збирку „фунгаријум“, која и данас представља једну од највећих збирки гљива на подручју бивше Југославије. Линдтнер је био један од водећих миколога свога времена што се најједноставније може закључити по чињеници да је и један род гљива – *Lindtneria* назван по њему;

2. Опис и дан данас актуелних тема које се односе на недостатак простора и неадекватне услове за рад и смештај збирки у Природњачком музеју;
3. Сликовити приказ проблема музејских радних места током Другог светског рата;
4. Веома савремен поглед на улогу Музеја: он није стециште „чудноватих предмета“ већ првенствено има улогу „чувања природе као такве“, и на послове кустоса који морају имати близку сарадњу са „Универзитетом, Библиотеком и Ботаничком баштом“.

Напомена: у тексту се често помиње израз „о. М.“, што вероватно значи „овај Музеј“

Транскрипт писма Павла Ивановића Черњавског.

Предао сам др Грабићу

9. III 1942.

Музеј српске земље

I Питање постављања г. В. Линдтнера, апс. беогр. Универзитета и садашњег помоћ. кустоса и препарата о. М. за препаратора, пошто је условно прихватио да буде постављен за служитеља, пошто онда није било слободног буџетског места док се не ослободи место. Сада је место препаратора, које је заузимао г. Добр. Стојадиновић, ослобођено његовим пензионисањем.

II Сада у Музеју ради: кустос Зоолошког и кустос Ботаничког одељења; кустос Геолошко-палеонтолошког је у заробљеништву; затим администратор, који се води као препаратор и служитељ (г. В. Линдтнер). Место двојице послужитеља, који су оба у заробљеништву, додељен је Музеју б. служитељ Етнографског музеја у Скопљу. Дакле о. М. има два стручна лица – кустоса, једног администратора, једног помоћника кустоса и једног служитеља.

III Потребно је имати:
Директора, 3 кустоса, 3 помоћника кустоса – асистента, 3 препаратора, једног администратора и 3 служитеља.
Један од њих треба да је са становом у Музеју ради чувања зграде и ботаничке баште у дворишту музеја. Нарочито је ово неопходно у случају да зграда Етнографског Музеја буде уступљена гимназији.

Пријатељ сопр. Р. Тодоровић
музеј српске књиже
9. III 1982

I Книжни волочавац р. В. Чеганова, ас. добр. Ђивковић-Миладиновић и садашњи власник. Књижница је првобитно о.н. за прометарство, данас је уговорен да буде осигурана за научне сврхе, односно да ће бити уједињена са музејом. Сага је члан прометарства, који је заузимао р. добр. Сава Јовановић, оснободио чланове свог почионичког.

II Сага у музеју Раде: Књижница Задужбине и књижница Башкирије; књижница Геополитичко-историјске, је у власништву; замак архивско-историјски, који се налази као прометар и архивар (р. В. Чеганова). Месец јануар је почео са издавањем књига - књижница, који су објављени у власништву, доказују је музеју б. спукане Југословијске књиге у Србији. Тако о.н. има две књижнице књига - књижница, једна архивско-историјска и једна научна књижница.

III Понаредно је чланак:

Документа, 3 књижнице, 3 членотврдна књижница-документа, 3 прометарства, једна архивско-историјска и 3 научна. Укупно од них шест је са садашњом у музеју ради издавања 3 граде и башкиријске башке у збиркама музеја. Нарочито је ово нешто што је уграда Југословијске књиге било у складу са уговором о коначном решењу.

IV Музеј српске књиже у садашњој ствари не има промета за издавање, него само за научништво, то је да објављује башкире, о.н. напр., чија самој фигу велику сади. Рад у музеју било се у локалу ($3 \times 3 m^2$) садијала. За садајуће 4 године није било месец. Затим је следеће недостатишћа корева музејске рад било минималан збек и пре рата.

V Зграде су савре и прошире. Недостаје су издавање: 470-зора, водогодске и канализације пречка, дувача.

VI Музејска зграда је у садајућем и опремују о губицију промета као архиве, а не као губицију губицију. Задуживачи имају право промета. Годинами и.к. сада се заједничкијају, рад у научним целима. Јединственост и књ. Ђивковић и Јанч. Ђанчевић

Сага је: б. је књ. и арх.

Оригинал

IV Музеј српске земље у садашњем ој ~~стану~~ згради нема простора за излагање, него само за магационирање, па и за ово недовољно. Ботан. од. напр., има само једну велику собу. Рад у Музеју водио се у мањим ($3 \times 3 m^2$) собицама. За сараднике и лети није било места. Зими је услед недостатка огрева музејски рад био минималан увек, и пре рата.

V Зграде су старе и трошне. Неопходне су оправке: прозора, водоводске и канализационе мреже, зидова.

VI Музејска уредба треба имати садржати и одредбу о чувању природе као такве, а не као чудновати, занимљиви или лепи предмети. Члановима М. не сме се забрањивати рад у научним инст. Универзитета и њег. Библиотеци и Бот. башти.

Испод обичном оловком:

Сем недостатка места правилно прикупљање и смештање збирки омета недостатак намештаја, ормана, кутија за хербар, кутија за инсекте итд.

*) један послужитељ је у заробљеништву (Миливоје), други је отказано (Боривоје)

На другој страни:

Природњачки музеј је и просветна установа за шире масе народа...

Деса Ђорђевић-Милутиновић

Музеј у природи

ПРОЈЕКАТ „ЕКОЛОШКО-ГЕОГРАФСКИ АСПЕКТИ ПОПУЛАЦИЈЕ РИСА У СРБИЈИ“

Средином 2011. године завршена је прва фаза пројекта „Еколошко-географски аспекти популација риса у Србији“, који је започет 2010. године у оквиру спровођења Стратешког плана за очување риса у Србији. Пројекат финансира Министарство животне средине, рударства и просторног планирања, а носилац пројекта је Природњачки музеј.

У првој фази су реализоване предвиђене активности:

- Прикупљени су подаци о присуству појединачних примерака и ре-продуктивних група риса у источној Србији и у југоисточном Банату;
- Договорена је синхронизација проектних активности (обрађа и анализа података, узорака и резултата) са колегама из Швајцарске и Македоније, који истражују и прате популације балканског и алпског риса;
- Усаглашене су методе и технике рада на нивоу Иницијативе за велике звери (*Large Carnivore Initiative for Europe*) у оквиру Бернске конвенције и Специјалистичке групе за мачке (*Cat Specialist Group*) Међународне уније за очување природе (*IUCN*);
- Набављене су камере за снимање активности дивљих животиња које су постављене на 12 локалитета у источној Србији и на 8 локалитета у западној Србији;

Скривена камера

- Набављене су три огрилице са GPS-GSM одашиљачима стандарних функција који детектују положај и активности обележене животиње у природи;
- Рад на терену трајао је 70 дана и обухватио је 14 теренских излазака и 4 кратка службена путовања (израда и набавка опреме). У овим активностима учествовала је деветочлана екипа: три члана ужег проектног тима и шест спољних сарадника.

Клопка за хватање риса

Медвед и вук

Рис. Ово је прва фотографија српског риса у дивљини направљена сензорном камером 18. децембра 2010. године, што је посебан куриозитет, јер је рис животиња коју је готово немогуће фотографисати у природи.

У четвромесечном периоду забележене су активности великог броја животињских врста на изабраним локалитетима. У Србији је први снимак дивљег риса у природи направљен 18. децембра 2010. године. Овај снимак и приказ резултата дотадашњих проектних активности као и планови за будући рад, представљени су на конференцији за медије, одржаној 21. јануара 2011. године у Природњачком музеју.

Опрема је спремна, а реализатори нестрпљиво очекују наставак рада у оквиру планиране друге фазе пројекта.

Милан Пауновић

ПАЛЕОНТОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА СИТНИХ СИСАРА НА ПОДРУЧЈУ СРБИЈЕ

Гостовање изложбе „Сведоци прошлости“ у Бабушници, искористили смо за наставак истраживања на локалитетима „Стрелац 1“, „Стрелац 2“, „Стрелац 3“ и „Валниш“. Захваљујући предсрећливости домаћина, Општини Бабушница, обезбеђен нам је боравак и исхрана у непосредној близини локалитета. Иако је Бабушница једна од најсиромашнијих општина у Србији, њено тадашње руководство увидело је да палеонтолошка истраживања могу бити један од начина да се промовише овај крај и обезбедило нам скроман али веома пријатан простор у ОШ „Добринка Богдановић“ у Стрелцу. Ту смо, током десет хладних дана априла, боравили и радили. Ученици ове основне школе су деца чији родитељи немају могућност издржавања и школовања, тако да су већи део свог слободног времена проводили са нама на терену као и у импровизованој лабораторији (слика 1).

Током теренских истраживања на поменутим локалитетима, прикупљено је око 500 килограма седимента. Упркос лошим временским условима, на лицу места

Слика 1: Деца су увек жељна нових сазнања

Слика 2: Испирање седимента на реци Мурговици у Стрелцу

Слика 3: Слој са остацима миоценских сисара у Кијеву

је обављено сушење, потапање и просејавање као и преглед око 350 килограма седимента (слика 2), док је у Музеју касније третирано око 150 килограма преосталог седимента у коме је пронађено преко 200 фосилизованих остатака кичмењака; од укупног броја изоловано је 25 целих зуба ситних сисара олигоценске старости.

У оквиру редовних активности Музеја у 2011. години, вршена су ископавања и у околина Београда, на новом палеонтолошком локалитету у Кијеву (слика 3).

Овај фосилоносни профил, изграђен од глиновитих и кречњачких седимената, усечен је приликом изградње старог кружног пута који спаја ибарску магистралу и аутопут Београд - Ниш. Глиновити слој, у коме су већ приликом првог обиласка уочени остатци крупних сисара, лежи између спрудних кречњака. На њему је, у првој фази истраживања, прикупљено око 30 килограма седимената за пробно просејавање. Прегледом материјала констатована су два

зуба ситних сисара. То је био повод за наставак истраживања на овом локалитету. У другој фази прикупљено је око 300 килограма новог пробног седимента. Након сушења и просејавања, прегледан је остатак седимента (резидијум) и у њему су пронађена два зуба крупних сисара и 36 зуба ситних сисара. Ови фосилизовани остатци представљају нове палеонтолошке податке за територију Србије и на основу њих може се утврдити старост фосилоносног слоја. Међутим, наставак истраживања на овом локалитету неће бити могућ због опасности од обрушавања повлатних слојева (слика 4).

Један интересантан али и врло неприступачан локалитет је фосилоносни профил у Парагову, који је усечен у корито потока (северни обронци Фрушка горе). Остатке ситних сисара, откривене у глиновитом слоју, могуће је видети само у току најнижег водостаја (слика 5). Из око 150 килограма седимента издвојено је двадесет два зуба ситних сисара. Уз сав наш труд и помоћ страних

стручњака, неколико њих није било могуће идентификовати. Засад остају непознаница за науку.

Већ традиционално, најтоплији део лета искористили смо за рад у Сибници. На месту названом „Сибница 4“, на ком су 2010. године констатовани нови представници фауне ситних сисара, ископано је око 1000 килограма седимента (слика 6 и слика 7), који је потом сушен, потапан и просејаван кроз виброзита. Део резидијума обрађен је током теренског рада (слика 8 и слика 9), док је већи део прегледан у Музеју. Из око 2.000 остатака ситних вертебрата, издвојили смо преко 500 зуба.

Слика 4: Ископавање је веома опасно.

Слика 5: До слоја са загонетном фауном сисара у Парагову веома је тешко доћи

У периоду од 31. 08. до 29. 09. 2011, обавили смо и изузетно обимно прикупљање палеонтолошког материјала у околини Бабушнице. Заједно са колегама палеозоологизма др Хансом де Брајном (Институт за палеонтологију Универзитета у Утрехту) и др Петером Јонијаком (Универзитет у Братислави), ручно и уз помоћ машина, ископано је око пет тона седимента на локалитетима Валниш, Стрелац 1 и Раљин (слика 10, слика 11 и слика 12).

Сав седимент је просејан а из остатка је започето издвајање фосилизованих остатака кичмењака као и других животиња и биљака (малакофауна, угљени

Слика 6: Сибница 4 – ископавање

Слика 7: Сибница 4 – "транспорт седимента"

Слика 8: Больше одмах проверити да ли да се и даље копа на истом месту

Слика 9: И у хладовини има довольно светла за бинокулар

Слика 10: Пре свега очистити терен од вегетације

Слика 11: ... затим техника стиже у помоћ...

Слика 12: ...а онда ручно копање

Слика 13: Сушење седимента испред старог млина у Љуберађи

▲ Слика 15: Предсобље мотела „Нина“ у Бабушници претворено је у лабораторију

◀ Слика 14: Једино је у Љуберађи било довољно воде за просејавање

слој за издвајање полена, семе биљка, слика 13 и слика 14).

На терену је издвојено око две стотине одонтолошких остатаца ситних сисара (слика 15) а издвајање је настављено и у Музеју.

Очекујемо да ће прикупљени материјал послужити за утврђивање представника нове реперне палеогене фауне као и за биостратиграфску реконструкцију. У Музеју, након повратка са терена, заједно са колегама из Холандије и Словачке извршили смо преглед до тада издвојеног одонтолошког материјала и његову прелиминарну класификацију.

Док се у Јуберађи сушио материјал, целокупна екипа палеонтолога из Бабушнице упутила се у Грчку. Иако је то време кад сви иду на море, наша екипа упутила се у другом правцу – ка висовима Родопа. Сагласно ранијем договору са колегама из Грчке, организован је скуп у Паранештију, малом месту у долини реке Стимос (слика 16).

Заинтересовани за резултате наших истраживања у Србији, овај састанак су иницирали др Константин Дукас (Универзитет у Атини), др Георги Куфос (Аристотелов универзитет у Солуну) и др Катарина Василиаду (кустос Природњачког музеја, острво Лезбос) да би се размотрила могућност организације међународних палеонтолошких радионица у балканском региону. Предложено је да се први такав скуп одржи у Србији, у конаку манастира Прохор Пчињски, на коме би учествовало двадесетак најеминентнијих палеонтолога из палеомамалиологије. Средства за организовање скупа обезбедила би се из фондова Европске уније. Током четвородневног боравка у Грчкој обавили смо и палеозоолошка истраживања на фосилоносним локалитетима Паранешти и Спилиа (околина Сереза), олигоценске и плиоценске старости (слика 17 и слика 18) а сакупљен материјал налази се у Природњачком музеју.

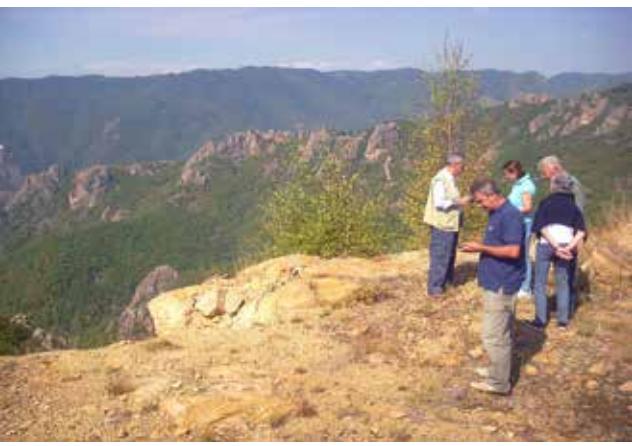

Слика 16: Грчко-холандско-српска екипа палеозоолога на тераси хотела у Паранештију

Почетком новембра месеца (1 - 4. новембар 2011), нашој екипи придружила се и Сања Алабурић да, заједно са колегама из Фонда за одрживи развој и екологију општине Прокупље, обавимо палеонтолошка истраживања на заштићеном локалитету Глуви поток у селу Пребреза код Блаца (слика 19 и слика 20).

Овом приликом сакупљени су и узорци седимената из подине и повлате да би се употребнији претходно сакупљен материјал и добили нови подаци о геолошкој старости фосилоносног слоја (слика 21).

У периоду 07-11. новембар 2011, обишли смо околину села Потпећ и Злакусе ради процене квалитативних и квантитативних карактеристика петролошко-мине-

▲ Слика 17: Поглед на кањон реке Струмос пре поласка у рудник

► Слика 18: До правог слоја је тешко доћи – напуштени рудник олигоценског угља у Родопима

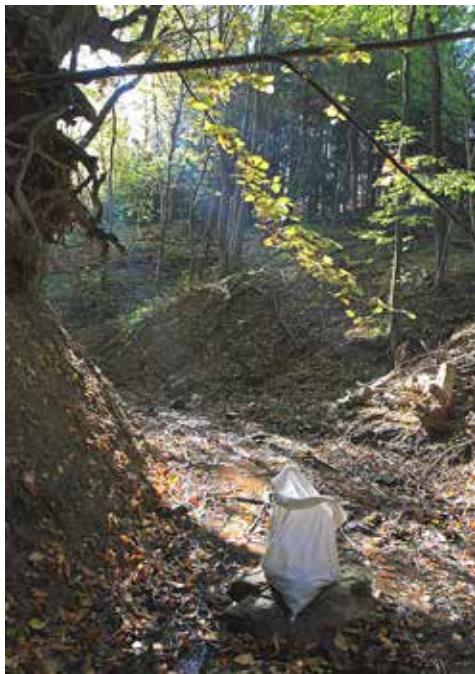
Слика 19: Табла са информацијама о локалитету налази се на стотинак метара од Главог потока

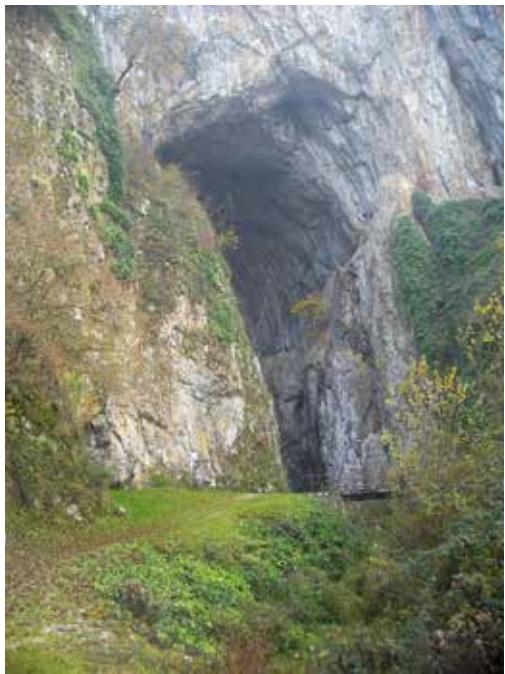
Слика 20: Да се налазите на самом локалитету обавештава вас ова табла

ралошким, геоморфолошким и палеонтолошким објектата на овом подручју. Теренско истраживање је део пројекта „Злакуса и Потпеће са околином“ чији су носиоци Народни музеј у Београду, Народни музеј у Ужицу, Етнографски институт и Природњачки музеј. Приликом прикупљања података о геоморфолошким објектима, посебна пажња посвећена је крашким геоморфолошким облицима. Међу њима, са палеонтолошког становишта, издвојена је као најзначајнија Потпећка пећина, смештена на североисточним падинама Дрежничке градине у залеђу села Потпећ, Злакуса, Роге, Речице и Рупељево (слика 22 и слика 23).

Палеонтолошка истраживања започета су узимањем проба, док је у лабораторији Природњачког музеја обављено сушење, потапање и просејавања седимената. Издвојени су фосилни остаци кичмењака, од којих су најбројнији делови скелета ситних сисара и дуге кости крупних сисара. На овом подручју Музеј у природи

Слика 21: Седимент је ископан и чека на даљи третман

Слика 22: Улаз у Потпећку пећину

Слика 23: Поглед на Потпећ из улаза у пећину

Слика 24: Каменолом у Рупельјеву

одабрали смо још један изузетно значајан геолошки локалитет, каменолом у селу Рупельјево (слика 24), са многобројним вртачама, увалама и јамама.

Сви ови облици испуњени су седиментима из непосредне околине који спорадично садрже фосиле из различитих геолошких периода. Истраживања на овом локалитету наставиће се у наредним фазама Проекта.

На повратку у Београд, искористили смо прилику да проверимо стање палеонтолошког локалитета Тавник (слика 25) и сакупимо још материјала за просејавање.

Као и у претходним случајевима, у седименту су констатовани остаци ситних сисара тако да је раније формирана збирка са овог налазишта обогаћена новим примерцима.

Зоран Марковић и Милош Миливојевић

Слика 25: Новембарске кише нису спречиле сакупљање седимента у Тавнику

СТУДИЈСКО ПУТОВАЊЕ У БЕЧ (АУСТРИЈА) 25-29. Мај 2011. године

Кустоси Природњачког музеја у Београду обавили су стручну посету Природњачком музеју у Бечу (Naturhistorishes Museum Wien), једном од најбогатијих светских природњачких музеја у којем се налази преко 25 милиона биљошкних, геолошких и антрополошких експоната. Музеј је основао Стефан фон Лотриген, муж Марије Терезије, 1748. године.

Добродошлицу у име бечког музеја пожелео нам је наш пријатељ и колега др Олег Мандић, кустос Геолошко-палеонтолошког одељења, који нас је упознао са организационом структуром музеја, провео кроз поједине геолошке и биолошке збирке и објаснио услове и начин чувања и обезбеђења експоната и збирки.

Стална изложбена поставка бечког Природњачког музеја састоји се од 39 раскошно опремљених просторија у којима су, путем брижљиво одабраних експоната, представљени настанак и еволуција планете Земље и богатство и разноврсност живог (од микрорганизама до сисара) и „неживог“ света (фосили, стене, минерали, полудраго и драго камење). У делу намењеном антрополошким и археолошким истраживањима, изложена је чувена фигурина Венере из Вилендорфа, чија се старост процењује на око 25.000 година. Осим класичног излагања експоната у витринама, бечки музеј је савременом посетиоцу понудио и различите мултимедијалне презентације, укључујући све видове звучних и визуелних анимација.

У оквиру студијске посете, поједини кустоси искористили су прилику да се детаљније упознају са садржајем збирки и да размене стручна и научна искуства са руководаоцима збирки. Кустос Биљана Митровић прегледала је збирку малакофауне плеистоценске старости, посебно представнике мекушаца *Viviparus acerosus*, *Viviparus boeckhi*, *Viviparus contectus* из узорака бушотина, који су издвојени приликом израде геолошке карте Југославије, лист Бачка Топола. Анита Ешнер, кустос малаколог бечког музеја, за ову прилику је издвојила неколико компаративних примерака из групе recentних речних мекушаца (*Fagotia acicularis*, *Fagotia esperi*, *Bithynia leachi*, *Bithynia tentaculata*), помогла нашој колегиници при идентификацији појединих врста и омогућила јој преглед литературе о малакофауни, копирање књига и сепарата.

Кустос Далиборка Станковић обавила је преглед изузетно обимне збирке птица (колекције: птичји скелети, јаја, пера, балгови и монтирани експонати). Упоређујући бечки и наш музеј, констатовано је да се методе конзервације и начин чувања експоната не разликују, осим по условима у којима се чувају мон-

Кустоси Природњачког музеја током обиласка збирки и депоа

Збирке се чувају у савремено опремљеним депоима где се влажност и температура ваздуха контролишу посебним уређајима

Део сталне изложбене поставке Природњачког музеја у Бечу

тирана експонати. У Музеју у Бечу, монтирана експонати чувају се у подрумском простору на температури од 11°C, без употребе репелената да би се спречио развој ларви инсеката које их могу оштетити. Са кустосом Анитом Гамауф, орнитологом који прати птице путем сателитских одашљача, договорена је музејска сарадња.

Током боравка обишли смо и друге музеје и културно-историјске знаменитости: Музеј историје уметности (Kunst Historisches Museum), Поморски музеј, музеј Албертина, Леополд музеј, Сиси музеј, дворац Белведере, Шенбрун

Колектив Природњачког музеја у посети Природњачком музеју у Бечу

и Хофбург, Оперу, Моцартову кућу, кућу лептира и уметничку галерију „Kunsthalle“. Ова студијска посета била је вишеструко корисна: разменили смо музеолошка и научна искуства и мишљења, успоставили стручну сарадњу и упознали савремене методе комуникације са публиком које примењују бечки музеји а могу бити од велике користи и нашем.

Александра Савић

СЕЈШЕЛИ ИЛИ КРАТКА ПРИЧА О РАЈУ

Архипелаг Сејшeli налази се у западном делу Индијског океана, 4° јужно од екватора. Удаљен је око 1.600 километара источно од Кеније и око 2.800 километара југозападно од Индије.

Геолошки посматрано, микроконтинент Сејшeli представља део сомалске плоче, који је системом ровова и раседа одвојен од матичног афричког континента. До периода јуре (пре око 200 милиона година), Сејшeli су делили геолошку судбину суперконтинента Гондване, који је у то време обухватао неколико спојених континенталних плоча: Африку, Мадагаскар, Индију, Аустралију и Антарктик. Сложени геодинамички процеси и покрети унутар Земље и изван ње („суперплиме“) изазвали су, током горње креде, експанзију тетиског океана и распарчавање Гондване. Сејшелски микроконтинент формирао се кроз најмање два тектонска циклуса. У првом, од Гондване су се одвојили Индија, Мадагаскар и Сејшeli, који су чинили један заједнички континент да би се у другој фази одиграло њихово међусобно раздавање и померање ка северу, према Азији. Оба циклуса условили су снажни геодинамички покрети и изливавање енормне количине базалтних лава на простору данашње западне Индије (Декански плато), јужне Африке и Антарктика (Кару-Ферар формација). Током кенозика, Индија је наставила своје лагано кретање и припојила се Азији, док су Сејшелска острва застала на месту на ком се и данас налазе, усред Индијског океана.

Сејшелски архипелаг обухвата 115 острва, од којих је само 30 насељено. Један део, укупно 40 острва архипелага, припада Махе групи гранитног састава

Морне Сејшел национални парк, острво Махе

Морски кокос *Coco de Mer*

док другу групу чине равна корална острва, односно корални спрудови у различитим фазама формирања. Највеће острво Maxe (око 155 квадратних километара) изграђено је искључиво од гранитних стена, изузев малих плитких карбонатних платформи смештених уз саму обалу. Највиши врх Морне Сејшел (905 метара), уједно је и најмаркантнији део истоименог националног парка који обухвата 20 одсто територије острва Maxe и састоји се од мангрова у подножју, и правих кишних шума које заузимају централни део острва. На другом месту по величини су острва Праслин (Praslin) и Ла Диг (La Digue).

Птица тропска бела чигра *Gygis alba*

Музеј у природи

Иако су арапски трговци први угледали Сејшеле, откриће овог архипелага приписује се португалским морепловцима, који су као први Европљани ступили на њихово тле 1505. године. Контролу над острвима преузели су Французи 1756. године и назвали их Сејшели по тадашњем француском министру финансија Жану Мороу де Сејшелу (Jean Moreau de Sechelles). Након Француза, острвима су владали Британци да би тек 1976. године Сејшели постали независна држава. Главни град Викторија, на острву Maxe, толико је мали да се за сат времена може обићи пешке. У њему живи 80 одсто укупног становништва архипелага. Већина је француског порекла али су бројни и

Алдабра џиновске корњаче

досељеници из Африке, Индије и Енглеске, зато су службени језици и француски и енглески и сејшелски креолски (модификовани француски језик). Приход се остварује углавном од туризма, рибарства и пољопривреде.

Више од 60 одсто територије архипелага под заштитом је државе јер, по речима кустоса Природњачког музеја у Викторији, острва уживају у благодети скоро нетакнуте природе и настањује их чак 75 ендемичних врста биљака. Најчувенија међу њима, морска кокосова палма, заштитни знак Сејшела, нашла је своје почасно место у виду печата који се званично добија у пасошу приликом уласка у земљу. За њу се везује интересантна прича: морепловци који су налазили кокосове орахе како плутају по води, сматрали су да ова биљка живи у мору и наденули јој име - морска палма (*Coco de Mer*). На Сејшелима расту и медузино дрво (*Jelleyfish tree*) као и многобројне врсте гарденија и орхидеја. Острва су позната и по посебној врсти корњача, Алдабра џиновским корњачама, којих само на острву Махе има колико и становника. Не зна се како су овде доспеле и како опстају будући да су копнене животиње, али се зна да могу достићи и 200 килограма тежине и живети преко 100 година. Поред њих, острва настањују и шишмиши билоједи и разноврсне птице. Изузетно богат рибљи фонд (преко 1.000 врста риба) прави је изазов како за рониоце, тако и за гастрономе.

Осим јединствене флоре и фауне, клима и рајски предели су оно што опредељује туристе да свој одмор проведу на Сејшелима. Температуре варирају између 24 °C током зимских месеци (јул-август) до 32 °C колико је изме-

Хлебно дрво

локални специјалитет, спровођен од хлебног дрвета (*breadfruit*), сигурно ће се овде вратити још једном.

У периоду од 19. до 29. јула 2011. године учествовала сам у геолошкој експедицији на острву Махе. Ради детаљног упознавања геолошке грађе овог острва, истражени су локалитети Ла Мизер, Каскаде, Монт Себерт, Анс Текамака, Поинт Ларне, Монт Дор, Морне Сејшел, Бо Валон, Мариан и Норт

Махе група сивих гранита

Део материјала сакупљеног на разореном коралном спруду, Ла Провиденс

рено у најтоплијим месецима (децембар-јануар). Јаки ветрови права су реткост јер се већина острва налази изван појаса циклона. Сејшели су вековима привлачили пажњу морепловаца лепотом својих плажа, малим пловним раздаљинама између острва, безбедним сидриштима и многобројним скривеним увалама.

Бо Валон (Beau Valon), најчешће фотографисан пејзаж на свету, једна је од најпопуларнијих плажа архипелага. Песак је невероватне беле боје, а како је Индијски океан на овом месту заштићен низом гребена, вода је мирна, плитка и кристално чиста. Због доживљаја који пружа овај пејзаж јасно је због чега се Сејшели сматрају местом где се налазио библијски рајски врт. Са Сејшела се одлази с „тешком“ муком. Легенда каже да свако ко проба

Ботаничка башта, острво Махе

тата (седименти плитке карбонатне платформе): представници корала, бриоза, пужева, школјака и јежева. Будући да су ови примерци изузетно атрактивни могу се користити као инструктивни изложбени експонати.

Током студијског боравка посетила сам Природњачки музеј, Ботаничку башту и националне паркове Морне Сејшел и Порт Лунеј и прикупила податке о биолошкој и геолошкој разноврсности острва Махе. Захваљујући предуслетљивости колега из Природњачког музеја и Ботаничке баште, имала сам прилику да нешто више сазнам о мерама и режиму заштите ендемичних врста и њихових станишта.

Резултати геолошких истраживања на острву Махе тема су рада који ћу представити на 34. Светском геолошком конгресу у Бризбејну, Аустралија. Фотодокументација са овог путовања обухвата 250 дигиталних фотографија и доступна је заинтересованима.

Александра Маран

**МЕЂУНАРОДНИ СТРУЧНИ СКУП ICOM MPR
ANNUAL CONFERENCE „MEASURING (AND
PROMOTING) MUSEUM SUCCESS“
17-20. 09. 2011, BRNO, CZECH REPUBLIC**

Стручњаци за маркетинг и односе с јавношћу у музејима које окупља међународно музеолошко удружење под акронимом ICOM MPR (*International Council for Museum, Committee for Marketing and Public Relations* [Међународни савет музеја, Комитет за маркетинг и односе с јавношћу]), састали су се у септембру месецу да размене своја искуства и сазнања о могућностима да се измери успех, односно успешност музеја.

Скуп су организовале водеће културне институције из Брна: земаљски музеј Шлезије, Моравска галерија и Катедра за музикологију, Масариков универзитет. Осим стручњака за маркетинг и односе с јавношћу, у раду овог скупа учествовали су и кустоси музеја и универзитетски предавачи. Сагласно теми „Мерење и представљање успеха музеја“ учесници су дискутовали о различитим аспектима мерења успеха и учинка музеја: шта је појам успеха за музеје, како квантитативно и квалитативно измерити и представити успех музеја (број изложби, публикација, посетилаца, број медијских објава, квалитет садржаја, заступљеност музеја на друштвеним мрежама, онлајн форуми, апликације мобилних телефона).

Александра Савић са учесницима стручног скупа,
Брно

На конференцији сам представила рад „*How do we create, realize and evaluate museum media campaign and what is its impact on visitors?*“ [Како да се креира, оствари и вреднује кампања музеја у медијима и њен утицај на посетиоце?].

Александра Савић

СТУДИЈСКЕ ПОСЕТЕ ПРИРОДЊАЧКИМ МУЗЕЈИМА У БЕЧУ И ПАРИЗУ

▲ Палеоботаничка збирка
▼ Природњачког музеја у Бечу

Током студијског боравка у Бечу, који је организовао Природњачки музеј у Београду, посетила сам палеоботаничке збирке бечког природњачког музеја (Naturhistorisches Museum Wien) и прегледала велики део фосилизованих остатака карбонских биљака из реда *Lepidodendrales*, сакупљених на различитим локалитетима широм света. Посебно сам се заинтересовала за фосиле биљака из Чешке и Немачке.

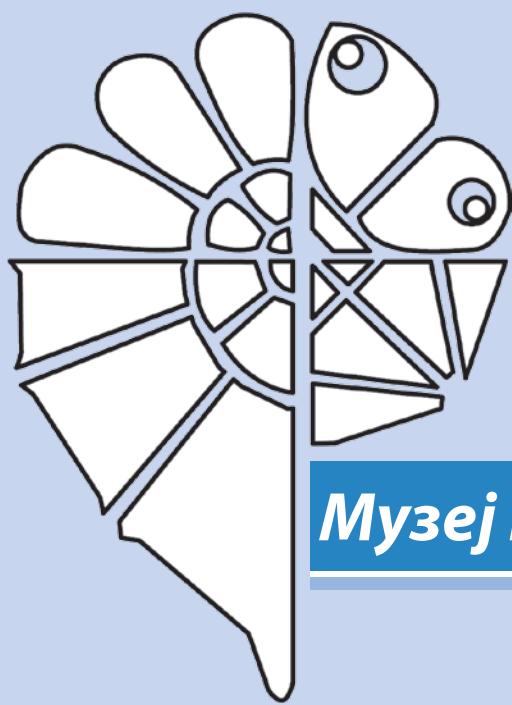
У новембру 2011. године, обавила сам и студијску посету Природњачком музеју у Паризу (*Muséum national d'Histoire naturelle*) где сам имала прилику да прегледам једну од најпознатијих светских палеоботаничких колекција, чувену Брониарову (Brongniart) збирку фосилних остатака карбонских биљака. Збирка се састоји од неколико хиљада примерака од којих већина, после Бронијарове смрти, није даље детерминисана, ревидирана, нити публикована. Основни разлог недовољне обраде ове збирке је огроман број примерака сакупљених током Бронијаровог истраживачког рада, као и чињеница да палеоботаничко одељење Музеја у Паризу већ годинама не ради пуним капацитетом због дуготрајних реконструкција. Приступ збирци и студијском анализу омогућио је др Жан Дежакс (Jean Dejax), кустос палеоботанике Природњачког музеју у Паризу.

Адолф Теодор Брониар
(1801-1876)

Адолф Теодор Брониар (Adolphe-Théodore Brongniart, 1801-1876) чувени француски ботаничар, оснивач палеоботанике као научне дисциплине, свој научни рад посветио је проучавању филогенетских и морфолошких веза рецентних и изумрлих биљака. Његово најпознатије дело из ове области је „Историја фосилних биљака“ („*Histoire des végétaux fossiles*“). Брониар је цео свој радни век провео у Природњачком музеју у Паризу као кустос ботанике и палеоботанике.

Деса Ђорђевић-Милутиновић

Музеј на изложби

ИЗЛОЖБЕ У ГАЛЕРИЈИ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

ЗЕЛЕНО И ЦРНО – ПРИЧА О ЧАЈУ

Аутори: Деса Ђорђевић Милутиновић,

Олга Васић и Балша Ђурић

4. 12. 2010 – 7. 3. 2011.

Изложба Зелено и црно – прича о чају, отворена у Галерији Природњачког музеја 4. децембра 2010. у 17 часова, трајала је до 7. марта 2011. године (приказ изложбе и публикације објављени су у Годишњаку за 2010). Током јануара и фебруара аутори изложбе су наставили да активно учествују у њеном даљем „животу“ о чему сведочи читав низ различитих активности.

Организован је већи број стручних вођења кроз изложбу, међу којима треба истaćи посету тадашњег министра за културу Небојше Брадића и помоћнице министра за културну баштину Душице Живковић, групе колегиница и колега из Музеја примењене уметности, и унука принцензе Катарине који иначе живи у Њујорку.

Новинари су показали велико интересовање за изложбу па су се интервјуји са ауторима, као и изјаве и прилози, појавили у медијима 54 пута (25 у штампаним и 29 у електронским), или су аутори лично учествовали у програмима „уживо“ радија и телевизије. Тако је ова изложба постала један од медијски најуспешније приказаних пројеката Музеја током протекле године.

У време трајања изложбе одржана је и промоција публикације: Београд кроз природу и време – Водич кроз био-гео-диверзитет Београда, коју је реализовало удружење грађана „Школа за опстанак“ уз подршку Секретаријата за заштиту

Плакат за предавање у Чачку.

Позивница за завршну свечаност.

Захвалница једном од спонзора.

Диплома пријатељ Музеја.

животне средине Града Београда.

Први аутор Деса Ђорђевић-Милутиновић, на позив Верице Ковачевић уреднице културно-уметничког програма Дома културе у Чачку, одржала је 28. фебруара предавање под називом: Зелено и црно – прича о чају.

Изложба је за јавност затворена у недељу 6. марта у 17 часова. Следећег дана у 13 часова приређена је

завршна свечаност за спонзоре, пријатеље изложбе, новинаре и све оне који су учествовали у реализацији изложбе и публикације. Др Воислав Васић, некадашњи директор Природњачког музеја, одржао је предавање о напитку који се прави на исти начин као чај, али од једне јужноафричке махунарке (*Aspalanthus linearis*), која је као и напитак дивне црвене боје, позната под називом ројбош, што на африканском језику значи црвени жбуњ.

Главни део свечаности било је уручивање Захвалнице спонзорима и Дипломе пријатељима изложбе, односно представницима амбасада Кине и Јапана, пријатељима и колегама који су за излагање позајмили предмете на различите начине везане за чај.

Олга Васић

ДОДИРНИМО ПРИРОДУ 2

Автори : Гордана Јовановић, Миодраг Јовановић, Драгана Ђурић
19. 3. 2011 – 19. 6. 2011.

Нова тактилна изазивом Додирнимо природу 2 је премијерно отворена у музеју Horreum Margi у Ђуприји, 16. јуна 2010. на позив кустоса Музеја из Ђуприје, археолога Данице Милошевић-Јовић. Након тога је у новембру и децембру исте године гостовала у Народном музеју у Крушевцу. Отварањем изложбе најпре у другим градовима, а затим у Београду, Природњачки музеј је дао посебан допринос децентрализацији културе на нашим просторима и изазвао додатно интересовање јавности за његову едукативну и изложбену

делатност. Тактилном изложбом Природњачки музеј је међу првима код нас почeo да примењујe инклузивни излагачки приступ намењен целокупном грађанству. Текстови на изложби су припремљени на Брајевом и латиничном писму и преведени на енглески.

Изложба је настала као логичан наставак раније реализованог програма Природњачког музеја под називом „Додирнимо природу”, приређеног на Међународни дан особа са инвалидитетом, 3. 12. 2005. године, у Галерији на Калемегдану (автори: Гордана Јовановић, Александар Влајић и Миодраг Јовановић). Након гостовања у Крушевцу 2010. године, изложба Додирнимо природу 2 је отворена у Галерији Природњачког музеја на Калемегдану, 19. 3. 2011. године. Изложбу је отворио господин Драгиша Дробњак, секретар Савеза слепих Србије, који се у говору осврнуо на проблеме хендикепираних особа и захвалио Природњачком музеју што је наставио да спроводи програм прилагођен особама са инвалидитетом који су започели још 2005. године. На изложби Додирнимо природу 2 приказано је 116 оригиналних експоната из збирки Природњачког музеја, 24 реплике и модела, две уметничке скулптуре и неколико шема, цртежа и постера. Већину изложбе чинили су оригинални предмети (минерали, стене и примерци из савременог и изумрлог света биљака и животиња) нађени у Србији. Неки од њих, који имају изузетан научни значај међународних размера, први пут су на овој изложби јавно приказани. Поред примерака из Србије били су изложени рогови куду антилопе из Африке и глава морског крокодила из Аустралије. Посебно треба навести три примерка стена са ретким траговима кретања силурских бескичмењака, које је др Небојша Васић, професор са Рударско-геолошког факултета, донео из Либије и уступио Музеју специјално за ову прилику.

Са отварања изложбе, с лева надесно: Драгана Ђурић, Драгиша Дробњак, Славко Спасић, Гордана Јовановић, Миодраг Јовановић

Детаљ са изложбе

Детаљ са изложбе.

Изложбу је пратио каталог Додирнимо природу 2, публикован 2010. године поводом премијерног отварања изложбе у музеју Хореум Марги у Ђуприји, а имао је класичну форму са фотографијама природњачких предмета у боји и научно популарним текстовима. Током поставке у Галерији Природњачког музеја припремљена је публикација „Из света природе“, којом је Природњачки музеј покренуо још једну акцију помоћи слепим и слабовидим особама да добију нова сазнања о природи која их окружује. Илустрације у публикацији су урађене у блиндрук штампи и читаоцу омогућавају да се тактилним путем упозна са различитим облицима живота (изумрлим трилобитима, гуштерима, ајкулама и др) Тродимензионални приказ мотива из природе пропраћен је фотографијама и текстовима на латиничном и Брајевом писму. Свечана промоција ове публикације одржана је 10. јуна 2011. године у Галерији на Калемегдану.

Гордана Јовановић

АЛЕРГЕНЕ БИЉКЕ

Аутори: Марко Несторовић, Мирослав Јовановић
29. 6. 2011 – 7. 10. 2011.

Савремени свет велику пажњу посвећује особама које пате од поленских алергија у жељи да им помогну да преброде период цветања алергених биљака. Да би се њима олакшало у том делу године, у свету се сарадњом ботаничара, метеоролога, лекара алерголога, фармацеута и других струка спроводе бројне превентивне мере и едукативне манифестације.

Аутори изложбе: Марко Несторовић и Мирослав Јовановић са сарадницама Гораном Шовљански и Јадранком Јокић.

Детаљ са изложбе.

У том циљу Природњачки музеј у Београду представио је јавности своју студијску изложбу „Алергене биљке“ и популарну монографију „Приручник за алергене биљке“. Мултидисциплинарност карактера овакве теме наметнула је потребу да се проблематика алергених биљака представи на популаран начин како би се схватио смисао и значај овог проблема.

Изложба је била представљена публици од 29. 6. до 7. 10. 2011. године.

У реализацији изложбе учествовали су стручњаци Градског завода за болести плућа и туберкулозу у Београду, Агенције за заштиту животне средине у Београду, Департмана за биологију и екологију у Новом Саду, Лабораторије за палинологију – Департмана за биологију и екологију у Новом Саду, Фармацеутског факултета у Београду, КБЦ Бежанијска коса, Српског лекарског друштва, Пољопривредног факултета у Новом Саду, као и кустоси, конзерватори, препаратори и ликовни дизајнери Природњачког музеја.

Изложбу су отворили Славко Спасић, директор музеја и проф. др Ружица Игић, директорка Департмана за биологију и екологију ПМФ-а у Новом Саду. Церемонија отварања изложбе уприличена је музичким наступом Николе Бубаноског, ученика Музичке школе „Јосиф Маринковић“ из Београда.

Актуелност и значај теме привукли су велики број посетилаца на самом отварању изложбе. Било је присутно око стотину људи, еминентних стручњака, представника медија, невладиних организација, лекара београдских здравствених установа, студената, професора и ученика.

На изложби су путем постера, фотографија, хербарског материјала и узорака из природе на стручан али и популаран начин представљене биљке нашег окружења које изазивају поленску алергију која, према подацима Светске здравствене организације, у последњих тридесетак година представља све већи здравствени проблем становништву.

Изложба је пре свега едукативног карактера. Један од приоритет-

Детаљ са отварања изложбе.

Модели поленових зрна

них циљева је био да се посетиоци обуче да самостално препознају ове биљке у свом окружењу. Представљене су алергене биљке које расту на подручју Србије.

У уводном делу изложбе представљен је историјски ток схватања поленских алергија са посебним освртом на пионира алергологије у Србији. Затим, представљен је медицински аспект поленских алергија, календар полена у ваздуху, лабораторијска обрада полена. Објашњене су биолошке особине полена. Разноврсност и грађа полена приказана је моделима поленових зрна, као и фотографијама светлосне и електронске микроскопије.

Главно тежиште изложбе базира се на реконструкцији сезонске динамике цветања алергених биљака у току вегетационог периода на подручју Србије. У складу са стандардима Међународне асоцијације за аеробиологију, представљене алергене биљке свrstане су у три групе: дрвеће, траве и корови. Посебну целину изложбе чини део у коме је представљена најважнија и најопаснија алергена биљка на свету – амброзија. Овај део објашњава историјски ток ширења амброзије у свету, биолошке и еколошке особине амброзије, као и начине њеног сузбијања.

На дан отварања изложбе уприличен је музички наступ Николе Бубанског, ученика Музичке школе „Јосиф Маринковић“ из Београда.

Током трајања изложбе реализоване су две креативне радионице на терену („Алергене биљке Миријева и прикупљање биљног материјала за израду школског хербаријума“, „Амброзија – коров и алергена биљка“) и једна теренска вежба („Алергене биљке Панчевачког рита“). У реализацији ових радионица учествовали су ученици Седме београдске гимназије из Миријева и Пољопривредне школе из Крњаче са циљем да се ученици оспособе да самостално препознају алергене биљке у свом животном окружењу. Овај вид активности спроведен је на локалитетима Крњача и Миријево. У Галерији музеја за организоване групне посете припремљена су предавања и стручна вођења кроз изложбу. У Градском заводу за болести плућа и туберкулозу у Београду Марко Несторовић одржао је предавање по позиву „Алергене биљке као чести узрочници алергијских оболења“ за чланове Секције за алергологију и клиничку имунологију одељења Музеја српског лекарског друштва (при Музеју науке и технике).

Изложбу прати и популарна монографија „Приручник за алергене биљке“.

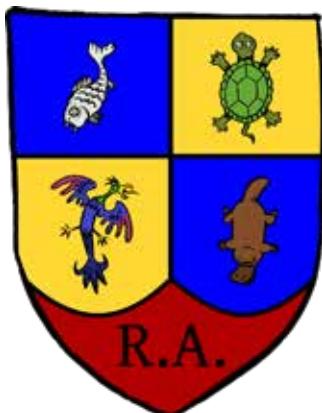
Модел поленових зрна направио је Александар Стојановић, мапу историјског ширења амброзије направио је Милош Јовић.

Марко Несторовић и Мирослав Јовановић

ЖИВОТИЊСКО ЦАРСТВО – КИЧМЕЊАЦИ

Аутори изложбе: Дубравка Мићковић, Ана Пауновић, Милан Пауновић,
Марко Раковић, Далиборка Станковић; Уредник изложбе: Олга Васић.

15. 10. 2011 – 1. 3. 2012.

Лого изложбе

Према наслову изложбе могло би се помислiti да је за Галерију Природњачког музеја, са њених једва стотинак квадратних метара површине, то врло амбициозно замишљен подухват. Међутим, аутори изложбе су и у том простору успели да на примерен, инструктиван и атрактиван начин дочарају сву сложеност и разноврсност животињског света кичмењака наше планете. Захваљујући добро изабраним експонатима из збирки Природњачког музеја, као и занимљивим текстовима, посетиоци су могли да стекну утисак о великој разноврсности облика, изгледа и величине животиња, њиховом начину живота и исхране, и специфичностима у одгајању младих. Излагањем

карактеристичних представ-

ника приказане су фауне европског, азијског, афричког, оба америчка и аустралијског континента, али и становници мора и океана. Сходно томе поставка је изведена према географском принципу, односно представници фауна су груписани према подручју на коме живе, почевши од Европе, Азије и Северне Америке, преко Јужне Америке и Африке, до Аустралије и Новог Зеланда. Посебну целину чиниле су рибе сабљарка и буцањ као представници кичмењака који настањују Атлантски и Тихи океан и Средоземно море.

Захваљујући оваквој концепцији посетиоци су идући од витрине до витрине имали прилику да се упознају са најразличитијим особинама кичмењака целог света. Сазнали су, на пример, да изглед често вара, односно да је блавор од кога многи стрепе мислећи да је змија у ствари сасвим безопасни гуштер, да најопаснија европска отровница посок човека напада само зато што уплашена и изненађена нема времена да побегне, а да је зелена игуана, џиновски гуштер опаког изгледа који живи у Средњој и Северној Америци, вегетаријанац. Раскош и специфичност боја птица турака и пламеног ибиса и

izložba
**Životinjsko
carstvo**

Animal kingdom
exhibition

www.nhmbeo.rs | 011/ 3442 347

Плакат изложбе

Са отварања изложбе

бизарни кљун тукана, дуги бели праменови свиластих длака на иначе црном крзну мајмуна гверезе, и сисар армадилјо чије је тело оклопљено окошталим плочама, омогућили су да се наслути необичност и занимљивост животињског света егзотичних предела Африке и Централне и Јужне Америке. Кљунар, сисар са кљуном који подсећа на пачји, и птица киви са перјем које личи на крзно, представљали су веома необичну фауну далеких предела Аустралије и Новог Зеланда.

Поред тога што су били изложени као карактеристични припадници животињског царства или специфичног начина живота, неки од експоната су занимљиви и због начина на који су доспели у Природњачки музеј. Тако је на пример експонат кљунара пре неких сто година из Аустралије донео морепловац Амос Нонвеје, иначе деда чувеног београдског и светског ентомолога др Гвида Нонвејеа. Женка мрког медведа одстрељена на Јастрепцу 1885, и препарирана у чувеној бечкој краљевској препараторској радионици, некада је стајала у холу Старог двора династије Обреновић у Београду и била је „сведок“ убиства краља Александра и краљице Драге. Риба веслонос, која у природи живи само у Северној Америци, уловљена је у Дунаву код Прахова, а сматра се да је ту доспела из неког румунског рибњака у коме се комерцијално гаји.

Пламени ибис

Годишњак Природњачког музеја

Тетреб

Текстови, по правилу са интригантним насловима, садржали су добро одабране, карактеристичне, актуелне, занимљиве или широј јавности непознате информације о представницима животињског царства. Тако је „Укусна и украсна“ у ствари морска црепаста корњача, становник тропских делова океана, која је при крају прошлог века била скоро истребљена због дивног сјајног оклопа од којег се још од Античког доба израђују накит и украсни предмети, док Кинези њено месо од давнина сматрају деликатесом. Прича под насловом: „Невидљив, осим када се заљуби“ говори о тетребу, припаднику евразијске

фауне који је толико опрезан да је скоро неприметан, осим у време парења када се слеп и глув за све око себе шепури на грани или стени, а шумом се ори његов прдорни глас.

Текстови су били на српском језику, а за посетиоце из иностранства био је припремљен јасан и прегледан Водич на енглеском језику (обим 19 страница), са фотографијама и текстовима који су се на изложби налазили на информативним паноима.

Изложба Животињско царство није била предвиђена годишњим планом за 2011, па је реализована са минималним финансијским средствима. Упркос томе, сама изложба је урађена по свим стандардним критеријумима квалитета у погледу стручног садржаја, техничке реализације и визуелног ефекта. Међутим, услед недостатка финансијских средстава није постојала могућност за штампање каталога. Ипак, каталог обима 80 страница, богато илустрован фотографијама у боји, био је доступан у pdf формату на сајту Музеја, а по жељи је могао да се пребаца на лични компјутер или да се одштампа.

Координатор реализације изложбе био је Славко Спасић, директор Природњачког музеја. Лого изложбе, заставу, флајер и позивницу за отварање изложбе дизајнирао је Милош Јовић. Користећи мотив лога, О. Васић и Предраг Илић су урадили дизајн информативних паноа на изложби и корица каталога, док је плакат изложбе и банер дизајнирао П. Илић, који је и компјутерски обрадио и преломио текстове каталога и водича. Технички пројекат поставке урадио је Александар Стојановић, а релизовали су га А. Стојановић и Мирослав Јовановић.

Кроз финансирање редовних активности Музеја изложбу је финансирало Министарство културе, информисања и информационог друштава Републике Србије.

Олга Васић

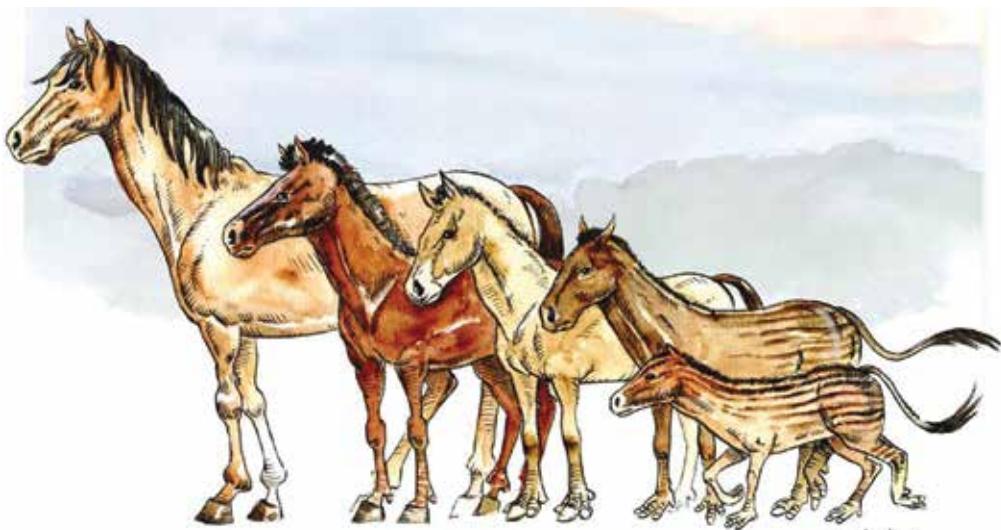
ПОСЕТА ГАЛЕРИЈИ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА ТОКОМ 2011. ГОДИНЕ

Програме и изложбе Галерије Природњачког музеја у 2011. години видео је укупно 20 826 посетилаца. Најпосећенији је био месец мај, када је кроз Галерију музеја прошло близу 6500 посетилаца, који су, осим текуће изложбе Додирнимо природу 2, били и учесници манифестације Ноћ музеја.

Посетиоци су, током 2011. године, осим изложби Животињско царство, Додирнимо природу 2 и Алергене бильке, присуствовали и многим предавањима, манифестацијама (Дани Београда, Европска ноћ слепих мишева и Дани европске баштине), као и радионицама за децу.

ИЗЛОЖБЕ ИЗВАН ГАЛЕРИЈСКОГ ПРОСТОРА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА КОЊ

Аутори: Сања Алабурић и Милош Миливојевић
Народни музеј Крушевач, 25. 1. 2011 – 28. 2. 2011.

Приказ еволуције коња од *Eohippus* до данашњег коња.

Аутор цртежа Бора Милићевић

Доња вилица, зуби и лобања *Hipparrison*-а

Изложба је реализована у сарадњи са Народним музејом у Крушевцу. На поставци је представљено осам оригиналних експоната тропростог коња (*Hipparrison*) и један мулаџ лобање патуљастог коња (*Eohippus*). За време изложбе организоване су бројне радионице, а сама изложба била је обогаћена едукативним текстовима и постерима о еволуцији коња.

Изложбу је отворио Љубиша Васиљевић, директор Народног музеја у Крушевцу.

Сања Алабурић

СКЕЛЕТИ УЖИВО

Аутор: Милан Пауновић; Народни музеј, Шабац — 24.03-21.04.2011; Народни музеј, Кикинда 01.09-10.10.2011.

Спљашњи и унутрашњи скелети животиња одувек су пленили пажњу бројне публике због свог бизарног и мистичног изгледа и код људи изазивали страх и нелагоду. Упркос томе, скелети привлаче пажњу због могућности имагинације, компарације и задовољавања знатижеље и спознаје како изгледа оно што је невидљиво у свакодневном животу.

Изложба „Скелети уживо“ припада класичном концепту природњачких изложби, којима се обрађују и расветљавају некадашње недокучене тајне грађе организама: ослонац, кретање и усправно држање.

Експонати на изложби у Шапцу

Изложба у Кикинди. Директор Народног музеја у Кикинди Лидија Милашиновић и директор Природњачког музеја Славко Спасић

На изложби су представљени егзоскелети (спољашњи скелети) мекушаца, ракова и инсеката и ендоскелети (унутрашњи скелети) бодљокожаца, риба, водоземаца, гмизаваца, птица и сисара. Изложено је око 70 крупних скелета различитих врста животиња. Као ексклузивни експонати представљени су скелети сивог делфина, афричког ноја, мајмуна гверезе, вука, срндаћа, папагаја, фламинга, јазавца и многих других животиња.

Део изложбе представља упоредан приказ лобања различитих врста животиња, међу којима су лобања тигра, лава, леопарда, сове утине, добра, шљуке остригара, шимпанзе, попречни пресек лобање дивокозе и др. Посебан део чине модели скелетних делова који говоре о томе шта се налази у самим костима, зглобовима и вилицама. Мали, али интересантан сегмент изложбе чине полне кости сисара.

Детаљ са изложбе у Кикинди

Изложба садржи 134 експоната, међу којима су многи представљени први пут у нашој земљи. Сви скелети су постављени у природним покретима, односно положајима које би животиње заузимале у различitim ситуацијама у природи.

Изложба је од великог значаја за ученике и студенте (биологије, медицине, ветерине), јер им се пружа прилика да уживо виде и сазнају детаље анатомије животиња, који су саставни део њиховог школског градива.

Сваки скелет садржи једну посебну причу. На сваком скелету, у тим тврдим елементима, у костима, налази се одређени запис. Кости или зуби животиња сведоче о њиховом начину живота, месту живљења, болестима и повредама.

Милан Пауновић

Годишњак Природњачког музеја

СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ

Аутори: Зоран Марковић, Сања Алабурић и Милош Миливојевић
Дом културе, Бабушница 01.04 – 10.05.2011; Центар за културу,
Босилеград 14.05 – 28.05.2011; Сурдулички културни центар
06.06 – 28.06.2011; Галерија Народне библиотеке, Косјерић 06.12
– 26.12. 2011.; Хотел „Мона“, Златибор 27. 12. 2011– 01. 02. 2012.

Изложба „Сведоци прошлости“ премијерно је отворена у једној од најнеразвијенијих општина Србије, Бабушници. Током 2011. године поставка је гостовала у још четири места: Босилеграду, Сурдулици, Косјерићу и Златибору.

Гостовањем у местима широм Србије и презентацијом делова збирки, Природњачки музеј се приближава публици свих узраста, профила и нивоа образовања. На тај начин се врши едукација и развој свести о природним и културним добрима и ван великих урбаних центара Србије.

Из Збирке крупних квартарних сисара за излагање су изабрани најатрактивнији експонати из периода последњег леденог доба.

Изложба „Сведоци прошлости“ обухватаила је 15 оригиналних експоната фосилних сисара, а највећу атракцију представљала је реплика лобање и делова скелета степског мамута, чији се оригинал чува у Народном музеју у Кикинди. Поставка је обогаћена пратећим, текстуалним садржајима на којима су приказане реконструкције животиња, као и занимљивости о начину живота изложених врста.

Припрема изложбе у Бабушници.
На слици један од аутора изложбе
Зоран Марковић.

Мирослав Јовановић, сарадник
на изложби у Бабушници.

Деца су била одушевљена Киком

Током изложбе организоване су бројне радионице намењене деци предшколског и школског узраста. Приликом гостовања у Бабушници, аутори су посебну пажњу посветили деци из ОШ „Добринка Богдановић“ у Стрелцу, селу надомак Бабушнице. Полазници ове школе су деца која немају могућност родитељског старања. У Косјерићу су свакодневно, поред стручног вођења кроз изложбу, организоване и радионице. Деца из околних вртића и основних школа су са уживањем учествовала у ископавању фосила из стена, цртању и

Изложба у Косјерићу. На слици Зоран Марковић, Сања Алабурић, Славко Спасић, директорка Народне библиотеке у Косјерићу Винка Марић и Милош Миливојевић

Изложба у Косјерићу.

Припрема изложбе у Сурдуличком културном центру. На слици један од аутора Милош Миливојевић.

Детаљи са изложбе на Златибору

изради праисторијских животиња од пластилина, а на крају је организована мини изложба одабраних радова.

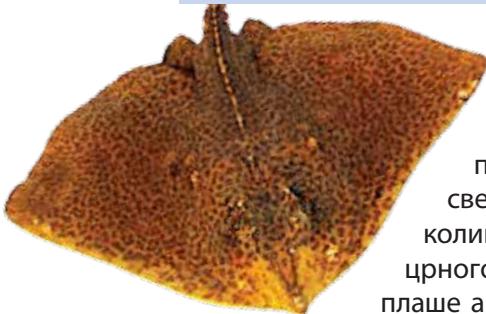
Изложба у Сурдулици била је запажена, тематски је привукла велики број посетиоца, организован су и бројне радионице. Отворио је директор Културног центра Драган Радовановић. Изложба је изазвала велико интересовање публике, о чему сведочи бројна посете (преко 9000 посетилаца) и имала је изузетну медијску пропраћеност на локалним телевизијским и радио станицама.

Сарадник на изложби Мирослав Јовановић.

*Сања Алабурић, Зоран Марковић,
Милош Миливојевић*

РИБЕ ЈУЖНОГ ЈАДРАНА

Аутор: Дубравка Мићковић: Народни музеј, Краљево
07. 04 – 09. 05. 2011; Завичајни музеј, Врњачка Бања 13. 05
– 15. 07. 2011; НП “Тара”, Бајина Башта 23. 09 – 23. 10. 2011;
Народни музеј, Аранђеловац 23. 09 – 23. 10. 2011.

Ража

Мало је оних који се боравећи на црногорском приморју нису запитали колико је богат живи свет Јадранског мора, има ли опасних врста риба, колико су честе, да ли има белих ајкула... Туристи црногорског приморја по питању поделе на оне који се плаше ајкула и оне који својим понашањем показују да их није страх, не разликују се од других туриста у свету. Да, рекло би се да су ипак они туристи који се купају у водама топлих коралних мора у већем страху, због бројнијих опасних врста ајкула, али и то је релативизовано откада су два рибара из Рафаиловића 1998. године, надомак острва Свети Стефан, уловила белу ајкулу, дугачку скоро два метра. Од тада је интересовање за свет риба Јадранског мора нагло порасло, а као одговор на то Природњачки музеј је тада, једним занимљивим избором примерака из својих ихтиолошких збирки, понудио јавности одговоре на многе недоумице.

Изложба „Рибе јужног Јадрана“ где год да је гостовала имала је изузетну посетећеност. Изложени препарati риба чине поставку која посетиоцима илуструје колико је разноврстан свет риба у Јадрану, колико има врста ајкула, али и оних риба за које, због необичног облика и боја (дубинске врсте), никад не бисмо рекли да живе у јужном Јадрану.

Поставка изложбе „Рибе јужног Јадрана“ обухвата 96 препарата риба уловљених у јужном Јадрану. Представљене су ајкуле и раже, затим сабљарка, туна, стрелка, кaiшеви, игле, ковач, лампуга, дрозд, косторог, буцањ, четворозупке, јежинка, бежмек, морске ластавице, шкарпина, зубатац, кирња, грдобина, морски коњић, јегуље...

Кокот

Посебну тематску целину изложбе чине експонати ајкула. Од 29 врсти ајкула, колико их живи у јужном Јадрану, на изложби је представљено скоро половина, међу којима се издвајају лисице дужине 4,5 метара, волоња од 5 метара, здепасти прасац који не личи на ајкулу, морске мачке, склатови.

Детаљ са отварања изложбе у Врњачкој Бањи

Детаљ са изложбе у Бајиној Башти

Отварање изложбе у Аранђеловцу. На слици директор Природњачког музеја Славко Спасић и директор Народног музеја у Аранђеловцу, Љубинка Недић

Ајкуле су по много чему занимљиве, неке и по томе што рађају живе младунце. На изложби је своје место нашла и ајкула чуков, мајка са шеснаест младунчади. Раже, сродници ајкула, део су поставке, јер препарати раЖа каменица, баракуда, тупоносна раЖа, дрхтуље, шибе, морски голуб илуструју заједно класу хрскавичавих риба *Elesmobranchii*.

Поставку изложбе урадили су Александар Стојановић и Мирослав Јовановић.

Дубравка Мићковић

Грдобина

„И БИ СВЕТЛОСТ“

Аутори: Татјана Милић Бабић, Александар Луковић

и Биљана Чкоњевић

Народни музеј Чачак, 12. 04. 2011–16. 05. 2011.

Након прве изложбе минерала и стена у Галерији Природњачког музеја у Београду, у 2010. години, под називом „И би светлост“, поставка је, у нешто изменјеном издању, изложена у Чачку, граду познатом по паду и проналаску једног од чувених српских метеорита (јелички метеорит).

Изложбу су чинили бројни експонати Минералошко-петролошке збирке, једне од најстаријих збирки Природњачког музеја у Београду, познати метеорити, ретке и необичне стене, атрактивни минерали, драго и полујадро камење. Поред ових експоната, представљени су и најстарији примерци минерала и стена из ризнице музејских предмета Народног музеја у Чачку.

У присуству бројних посетилаца – љубитеља музеја, изложбу су свечано отворили госпођа Делфина Рајић, историчарка уметности и директорка Народног музеја у Чачку, затим директор београдског Природњачког музеја, господин Славко Спасић и један од аутора изложбе Татјана Милић Бабић.

Татјана Милић Бабић

Отварање изложбе. На слици аутори изложбе, директор Природњачког музеја Славко Спасић и директор Народног музеја Делфина Рајић

НЕБЕСКИ ЛОВЦИ

Аутори: Марко Раковић и Далиборка Станковић
Покрајински завод за заштиту природе. 14. 05 – 14.
06. 2011; Музей у Пријепољу 06. 10 – 28. 11. 2011;
НП“Тара”, Бајина Башта 02. 12. 2011 – 26. 03. 2012.

Природњачки музеј је поставком изложбе „Небески ловци“ дао пун допринос Музеју у Пријепољу поводом његове кандидатуре за Европски музеј 2012. године. Осим Природњачког музеја у пројекту су учествовали Етнографски и Народни музеј из Београда.

Изложба је првобитно уговорена до 3. 11. 2011, али је продужена на још месец дана због великог интересовања публике.

Птице грабљивице су одувек представљале симбол брзине, спретности и узвишености и због тога су њихови симболи коришћени на многим грбовима средњовековне властеле, какви су грб Немањића и Лазаревића са двоглавим орлом. Управо је само властела у давним временима и могла да ужива у лету ових владара висина.

Међутим, иако фасцинантне, птице грабљивице данас представљају једну од најугроженијих група кичмењака. Зашто је то тако? Пре свега, за смањење броја ових птица заслужан је човек својим различитим активностима. Популације грабљивица су постале јако рањиве услед низа фактора као што су коришћење разних отрова и пестицида у пољопривреди, а који преко ланца исхране на крају долазе до крајњих корисника – птица грабљивица, уништавање и измена њихових станишта, прогањање и намерно убијање, колекционарство, узнемирање током гнежђења и постављање отровних мамаца за лисице и вукове.

Поводом кандидатуре музеја у Пријепољу за Европски музеј 2012. године, Природњачки музеј је поставком изложбе “Небески ловци” подржао пројекат на коме су такође учествовали Етнографски и Народни музеј из Београда.

Због свега наведеног, основни циљ изложбе Природњачког музеја „Небески ловци“ био је да истакне њихов значај у природи и да се публика на научно-популаран начин упозна са небеским владарима – врхунским предаторима, али и да на једноставан начин представи чудесан свет ове истовремено и моћне и угрожене групе птица и да подигне свест јавности о неопходности заштите птица грабљивица у нашој земљи.

На изложби је приказано 42 експоната птица грабљивица из орнитолошке збирке Природњачког музеја из 33 врсте. Све изложене птице се могу видети у природи, на нашим просторима, током миграције или сезоне гнежђења.

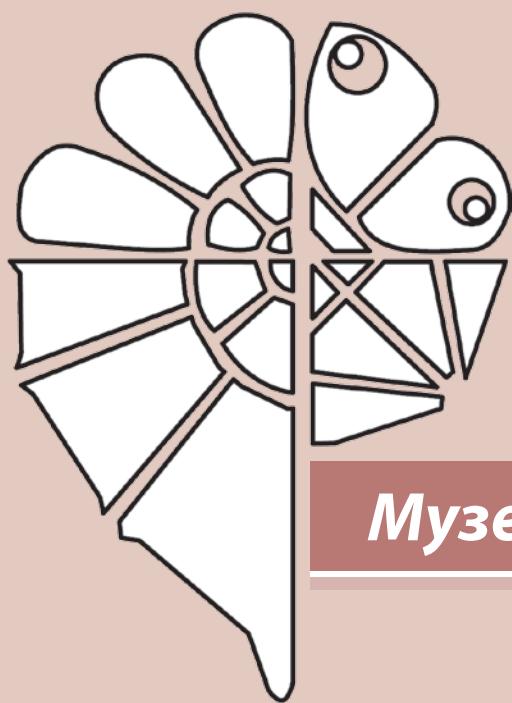
Далиборка Станковић

Директор Природњачког музеја Славко Спасић и
Бориша Чолић, руководилац службе информисања
„Националног парка Тара“

Детаљ са отварања у Бајиној Башти

Музеј на папиру

Борис ИВАНЧЕВИЋ стекао је звање Музејски саветник (хабилитациони рад „Пројектовање и употреба интегрисаног информационог система Природњачког музеја“).

Марјан НИКЕТИЋ стекао је музејско звање Виши кустос (хабилитациони рад „Проблематика учитавања, трансфера и стандардизације података са хербарских етикета на примеру трибуса *Sileneae* (*Caryophyllaceae*) у збирци Природњачког музеја у Београду“).

Олга ВАСИЋ стекла је музејско звање Виши кустос (хабилитациони рад „Генерални хербаријум Балканског полуострва и едиција Флора Србије - улога и значај Хербаријума на примеру породице *Fumariaceae*“)

Александра САВИЋ стекла је музејско звање Виши кустос (хабилитациони рад „Односи с јавношћу у музејима, савремени приступи, на примеру Природњачког музеја у Београду“).

Славко СПАСИЋ положио је стручни испит и стекао музејско звање Кустос (хабилитациони рад: „Студентска пракса и волонтерски рад као нови стратешки приступ у реализацији програмских активности Природњачког музеја: могућности, ресурси и искуство у пракси“).

Зоран ВУЈЧИЋ положио је стручни испит и стекао звање Конзерватор за геолошке збирке (хабилитациони рад „Методе препарисања и конзервација фосилних бескичмењака (неоген из збирке Природњачког музеја“).

Предраг ИЛИЋ положио је стручни испит и стекао звање Препаратор техничар, таксидермиста (хабилитациони рад „Методологија препарирања и конзервирања материјала за миколошке збирке“).

Бора МИЛИЋЕВИЋ положио је стручни испит и стекао звање Препаратор техничар, таксидермиста (хабилитациони рад „Израда течних препарата риба“).

СТРУЧНИ И НАУЧНИ СКУПОВИ, КОНГРЕСИ, КОНФЕРЕНЦИЈЕ, САВЕТОВАЊА, СЕМИНАРИ, ТРИБИНЕ

Љиљана ПРОТИЋ представила је свој рад „*Geocorinae (Heteroptera: Lygaeidae) неистражени предатори*“ на Симпозијуму ентомолога Србије са међународним учешћем, одржаном у Доњем Милановцу у периоду од 21. до 25. септембра 2011. године.

Љ. Протић са учесницима симпозијума

Александра МАРАН, члан Управног одбора Српског геолошког друштва, учествовала је у организацији прославе „120 година од оснивања Српског геолошког друштва“, свечана сала Ректората у Београду, 20. јун 2011. У својству члана Организационог одбора 17. Конгреса Асоцијација геолошких друштава Европе (МАЕГС-17, Београд, 14-18. септембар 2011), организовала је и водила посттер сесију на овом скупу.

Александра САВИЋ је учествовала на бројним међународним и домаћим стручним конференцијама, скуповима, семинарима и трибинама: „ИКОМ МПР“, Брно (Чешка), 17-20.септембар (детаљније о Конференцији погледати у поглављу „Музеј у природи“); „Комуникације за 21. век-трендови и изазови“, Београд, 17-18. новембар 2011; „Обреновићи у музејским и другим збиркама Србије“, Горњи Милановац, 5-6. октобар 2011. (члан Организационог одбора); „Све што сте хтели да знate... Култура 2007-2013“, Београд, 5-6. мај 2011; „Инвестирање у културу - улагање у лепши део живота“, Београд, 2. новембар 2011; „Култура наслеђа“, Београд, 4. новембар 2011. године.

Деса ЂОРЂЕВИЋ-МИЛУТИНОВИЋ реализовала је два студијска путовања и извршила преглед палеоботаничког материјала из збирки природњачких музеја у Бечу и Паризу. Детаљније информације о студијским путовањима могу се наћи у поглављу „Музеј у природи“.

Мила КАРАС је одржала два тематска предавања: „Природњачки музеј и нематеријална баштина (записи у Србији)“ - Пети јесењи камп „Интегративна заштита природе (заштићена подручја, заштићене врсте, заш-

тићена природна документа)", 12. 10. 2011, Београд, Велико ратно острво; "Српски записи у православној религији, науци, обичајима и народним веровањима" - Девета зимска духовна академија, манастир Липовац.

ПУБЛИКОВАНИ РАДОВИ

Bulić, Z., Bušković, V., Radović, M., Knežević, M., Nedić, D., Marković, Č., Stevanović, V., Lakušić, D., Niketić, M., Hadžialahović, S., Jakšić, P., Kasom, G., Dragičević, S., Tripić, R., Miljković, N., Ćirović, R., Kralj, S., Roganović, D., Jovović, V., Marković, S., Nikčević, J., Saveljić, D., Telebak, B., Rajković, M., Stanišić, N., Pešić, V., Vizi, O., Joksimović, A., Kićović, D., Baković, A., Bogdanović, Đ., Muminović, Dž., Markišić, H., Leković, S. (2011): Studija izvodljivosti za ustanavljanje заštićenog područja prirode na području Plavskog dijela Prokletija. – Nacionalni park Prokletije (Crna Gora). - Glasnik Republičkog zavoda za zaštitu prirode u Podgorici 31-32: 231-279.

Gutermann, W., Conti, F., Király, G., Kirschner, J., Marhold, K., Niketić, M., Nikolić, T., Petrova, A., Tan, K., Wraber, T. (2011): Proposal to Conserve the Name *Convallaria latifolia* Jacq. (*Polygonatum latifolium*) (Ruscaceae, Liliaceae s.l.) against *C. latifolia* Mill. - Taxon 60(2): 595-596.

Hurdu B.-I., Puscas M., Pearman P., Maiorano Luigi, Niketić, M., Psomas A., Schmaltz D., Turtureanu D., Ursu T., Filipaş L., Coldea G., Cristea V. & Zimmermann (2011): N.E. Plant Patterns of Endemism in the Romanian Carpathians. Can Paleodistribution Models Offer More Insights? In: 5th IBS conference, 7-11.01.2011, Irakleion, Crete, Greece. Conference Program and Abstracts: 120. – Irakleion [Abstract]

Jovanović, M. (2011): Herbarium Collection by Sava Petrović in the Herbarium of the Natural History Museum in Belgrade. Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade, 4: 67-118.

Kapac, M. (2011): Систем планирања педагошког рада-истраживања и иновације педагошке службе Природњачког музеја, НК ИКОМ, Београд, 1: 34-36.

Karioti, A., Markovic-Kukić, J., Petrović S., Niketić, M., Bilia, A. R. (2011): HPLC-DAD/ESI-MS Identification and Quantification of Polar Constituents in Six *Stachys*

Taxa from Balkan Peninsula. 59th International Congress and Annual Meeting of the Society for Medicinal Plant and Natural Product Research, GA 2011. Antalya, Turkey, September 04-09.2011. [Abstract]

de Leeuw, A., Mandic,O., de Brujin, H., **Marković, Z.**, Reumer, J., Wessels, W., Šišić, E., Krijgsman W. (2011): Magnetostratigraphy and Small Mammals of the Late Oligocene Banovići basin in NE Bosnia and Herzegovina - Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology, 310, 400–412.

Миливојевић, М. (2011): Excavation, Reconstruction and Conservation of Steppe Elephant from the Clay Pit of the Building Material Factory "Toza Marković" at Kikinda (Serbia). Bulletin of Natural History Museum Belgrade, 4: 51–64.

Миловановић Д., Амиџић Л., Кнежевић С. Бањац Н., Спасић Р., Кличковић М., **Маран А.** (2011): "Карта геонаслеђа Парка природе Шарган-Мокра гора" карта, Графичар, Ужице (тираж 500)

Milovanović D., Amidžić L., Knežević S. Banjac N., Spasić R., Kličković M., **Maran A.** (2011): Geoheritage object-Nature Park "Šargan-Mokra gora". The 1st International Conference "Harmony of nature and spirituality in stone", 17-18 March 2011, Kragujevac, Serbia, Proceedings, 143-150

Nestorović M., Konstantinović, B. (2011): Overview of the Weed Flora in the Serbia. Contemporary Agriculture, 60 (1-2): 215-230, Novi Sad

Несторовић М., Константиновић, Б. (2011): Процена диверзитета коровске флоре урбаних средина. Природњачки музеј, 1-114, Београд.

Niketić, M., Siljak-Yakovlev, S., Lazarević, M., Stevanović, B., Tomović, G., Stevanović, V. (2011): - In 12th European Ecological Federation Congress, 25-29 September 2011, Ávila, Spain, Abstract book, 352, Asociación Española de Ecología Terrestre, (AEET), Madrid. [Abstract]

Paunović, M., Karapandža, B., Ivanović, S. (2011). Splei miševi i procena uticaja na životnu sredinu – Metodološke smernice za procenu uticaja na životnu sredinu i stratešku procenu uticaja na životnu sredinu. Društvo za očuvanje divljih životinja „MUSTELA”, 1-142, Beograd. (ISBN 978-86-914719-0-3). Slobodno preuzimanje na http://www.nhmbeo.rs/upload/images/ove_godine/Promocije2011/slepi_misevi_i_procena_uticaja_na_zivotnu_sredinu_web_lq.pdf

<http://www.ekoplan.gov.rs/src/15-Ostala-dokumenta-127-document.htm>

Paunović, M., Karapandža, B., Ivanović, S. (2011). Bats and Environmental Impact Assessment – Methodological Guidelines for Environmental Impact Assessment and Strategic Environmental Impact Assessment. Wildlife Conservation Society "Mustela", 1-142, Belgrade. (ISBN 987-86-914719-1-0)

Pavlović, M., Petrović, S., Milenković, M., Couladis, M., Tzakou, O., **Niketić, M.** (2011): Chemical Composition and Antimicrobial Activity of *Anthriscus nemorosa* Root Essential Oil. - Natural Product Communications 6(2): 271-273

Pavlovic-Drobac, M., Petrović, S., Tzakou, O., **Niketić, M.**, Couladis, M. (2011): Volatiles of *Laserpitium latifolium* L. fruits. Trends in Natural Products Research: A PSE Young Scientists' Meeting. Kolymvari – Crete, Greece, June 12-15, 2011. Book of Abstracts: 214-215. [Abstract]

Petrović, S., Pavlovic-Drobac, M., Milenković, M., **Niketić, M.** (2011): Composition and Antimicrobial Activity of *Heracleum verticillatum* essential oils. - 5th Congress of Pharmacy of Macedonia with International Participation. Ohrid, Macedonia, 21-25.09.2011. [Abstract]

Protić, Lj. (2011): Genus Geocoris Fallén (Heteroptera: Lygaeidae) in Serbia and adjacent regions. Acta Entomologica Serbica, 16, 1/2: 25-33.

Protić, Lj. (2011): New Heteroptera for the fauna of Serbia. Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade, 4: 119-125.

Protić, Lj. (2011): The genus Phytocoris Fallén (Hemiptera: Heteroptera: Miridae) in Serbia. Heteropterus Revista de Entomologia, 11(2): 329-337.

Protić, Lj. (2011): Heteroptera. Prirodnački muzej, Posebna izdanja, 43: 1-259.

Савић, А. (2011): Збирка воћа Природњачког музеја у Београду као ресурс очувања природне и културне баштине. Зборник Централног института за конзервацију, Београд, 2: 269-282

ИЗДАЊА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

У оквиру своје издавачке делатности, Природњачки музеј је у 2011. години штампао седам публикација: четврти број научног часописа „*Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade*”, четврти број Годишњака Природњачког музеја, две монографске студије „Хетероптера” и „Процена диверзитета коровске флоре урбаних средина”, каталог „Приручник за алергене биљке” и две популарне публикације „Како је Земља оживела или Кратка прича о попа милијарде година” и „Из света природе”.

BULLETIN OF THE NATURAL HISTORY MUSEUM IN BELGRADE, VOL. 4, 2011

Гласник Природњачког музеја у Београду,
књига 4, 2011.

Уредници: Љиљана Протић, Љиљана Аћјус,
Марјан Никетић и Александра Маран

Одговорни уредник: Славко Спасић

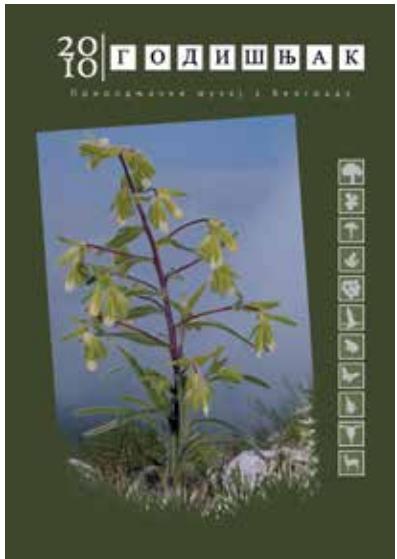
Обим 156 страница, формат B5, меки повез
(корице у боји), тираж 500 примерака, радови
штампани на енглеском језику са резимеом
на српском језику, ћирилица.

Четврта књига Гласника Природњачког
музеја садржи укупно осам радова (четири
геолошка и четири биолошка). У геолошким
радовима обрађена је проблематика
утврђивања граница наслага доњег
квартара на територији северне Србије,
специфични састав карбонске мегафлоре
у угљоносним басенима у Бугарској (Своге
и Добруџа), приказ збирке са регистром
метеорита Земаљског музеја у Сарајеву
као и хронолошки преглед ископавања,
реконструкције и конзервације скелета
степског слона, пронађеног у глиништу
фабрике „Тоза Марковић“ у Кикинди.

У биолошким радовима представљени су резултати ентомолошких
истраживања (26 нових врста за фауну хетероптера Србије и прилог познавању
мирмекофауне на подручју Власинског језера) као и прикази обрађеног
материјала из збирке Саве Петровића (Хербаријум Природњачког музеја у
Београду) и из колекције лептира Станка Радовановића (део ентомолошке
збирка Народног музеја у Кикинди). Детаљан садржај свих радова може се
погледати на интернет страници Музеја – <http://www.nhmbeo.rs/izdanja/glasnik.65.html>

Насловна страна:
Дивљи лан *Linum extraaxillare* Kit.,
Сврљишке планине, источна Србија
(фото: М. Никетић)

Насловна страна: Визијанијева срчаница *Onosma visianii* G. C. Clementi, Сврљишке планине, источна Србија (фото: М. Никетић)

Уредници: Деса Ђорђевић-Милутиновић, Марјан Никетић, Александра Маран, Дубравка Мићковић и Александра Савић

Главни и одговорни уредник: Славко Спасић

Обим 131 страница, меки повез, корице у боји, тираж 200 примерака, текстови на српском језику, ћирилица, илустрације и прилози у боји.

Четврти број Годишњака састоји се од пет тематских целина, Музеј у музеју, Музеј у природи, Музеј на изложби, Музеј на папиру, Музеј у јавности и Шарене стране. Приказани су остварени резултати током 2010. године у оквиру редовних музеолошких активности, које обухватају: аквизицију материјала за збирке, научну и стручну обраду примерака, тематске изложбе, теренска истраживања и студијска путовања, учешће на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству, објављене научне и стручне радове и популарне публикације.

ХЕТЕРОПТЕРА

Посебна издања Природњачког музеја у Београду, књига 43

Аутор: Љиљана Протић

Рецензенти: Душка Симова Тошић и Жељко Томановић

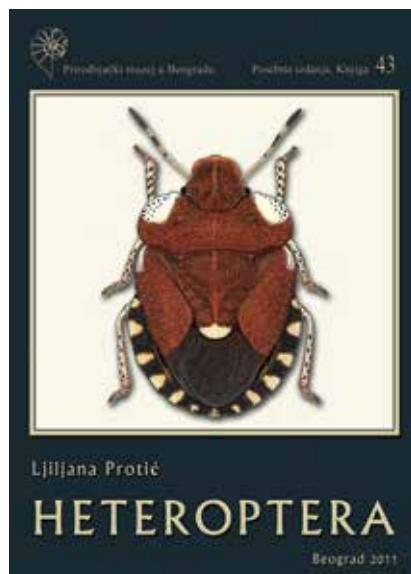
Главни уредник: Славко Спасић

Илустрације и дизајн:
Александар Стојановић

Обим 259 страница, меки повез, корице у боји, тираж 500 примерака, текстови на српском језику, латиница, графички прилози и илустрације црнобеле и у боји, кратак резиме на енглеском језику.

„Главни јунаци овог штита су инсекти из реда Хетероптера које, у недостатку бољег имена, називамо стеницама“ Љ. Протић

Монографска студија о хетероптерској фауни резултат је рада кустоса ентомолога Природњачког музеја, који је цео свој радни век посветио проучавању једне групе инсеката. Обухвата преглед историјата истраживања хетероптера у Србији, основне одлике ове групе инсеката, збирке хетероптера у Природњачком музеју, биogeографску анализу, економски важне врсте у Србији као и сарадњу са хетероптеристима широм света. Осим научних и стручних података, у монографији су приказана два паралелна, развојна пута: професионални пут самог аутора и пут настанка ентомолошке збирке, укључујући прикупљање материјала на терену, научну и музеолошку обраду и представљање резултата истраживања и проучавања широј публици. Аутор цртежа А. Стојановић допринео је да се примерци хетероптера забележе невероватно прецизно-иконографски, како се у ентомолошкој струци назива израда цртежа оваквог квалитета.

Насловна страна монографије

ПРОЦЕНА ДИВЕРЗИТЕТА КОРОВСКЕ ФЛОРЕ УРБАНИХ СРЕДИНА

Аутори: Марко Љ. Несторовић и Бранко Константиновић

Главни и одговорни уредник: Славко Спасић

Обим 114 страница, формат Б5, меки повез, корице у боји, тираж 100 примерака, текст на српском језику, ћирилица, 80 оригиналних фотографија, 25 табела, 22 графика, кратак извод на српском и енглеском језику.

Монографија представља синтезу резултата истраживања коровске флоре Панчевачког рита и Грочанској виногорја са аспекта фундаменталних флористичких, биогеографских и еколошких истраживања. Обухвата седам поглавља: Увод, Збирка корова, Начини процене диверзитета коровске флоре, Еколошко-фитогеографска анализа коровске флоре испитиваних подручја, Закључак, Литература и Прилози. Намењена је читаоцима, заинтересованим да упознају коровску флору града Београда као и других урбаних подручја истог или сличног карактера.

Насловна страна монографије

ПРИРУЧНИК ЗА АЛЕРГЕНЕ БИЉКЕ

Насловна страна Приручника

Аутори: Марко Љ. Несторовић, Мирослав Јовановић, Горана Шовљански, Љиљана Бајић Бибић и Јадранка Јокић

Обим 81 страница, формат B5, меки повез, корице у боји, тираж 500 примерака, текст на српском језику, латиница, 140 оригиналних фотографија у боји, 25 табела, 22 графика, кратак извод на енглеском језику.

У Приручнику, саставном делу изложбене поставке „Алергене биљке“, дата су објашњења о алергеним биљкама са ботаничког и медицинског аспекта као и одговори на нека често постављана питања о томе шта су поленске алергије, зашто полен утиче на неке људе а на неке не, који су симптоми и како се заштитити од поленских алергија, које лекове

треба користити у терапији алергијских оболења и шта су имунотерапија и хомеопатски приступ лечењу алергија. Уз сваки примерак алерген биљке следи и фотографија биљке, кратак морфолошки опис и опште распрострањење, а за поједине, микроскопски прикази поленових зрна. У прилогу се налази и календар полена у ваздуху.

КАКО ЈЕ ЗЕМЉА ОЖИВЕЛА ИЛИ КРАТКА ПРИЧА О ПОЛА МИЛИЈАРДЕ ГОДИНА

Аутори: Деса Ђорђевић-Милутиновић и Сања Алабурић

Илустрације: Бора Милићевић

Дизајн: Весна Панајотовић

Главни и одговорни уредник: Славко Спасић

Обим 77 страница, формат B5, тираж 500 примерака, меки повез, корице и илустрације у боји, текстови на српском језику, латиница.

Научнопопуларна публикација састоји се од кратких прича о настанку живота на планети Земљи и о биљном и животињском свету који је на њој некада постојао. Овде се могу наћи интересантни подаци о изумрлим примитивним биљкама, гљивама високим и неколико метара, диносаурусима са перјем, мање познатим леденим добима, џиновском морском прасету, носорогу без рога као и о малом коњу са четири прста и крволовној дијатрими, птици-тркачици која га је ловила.

Насловна страна

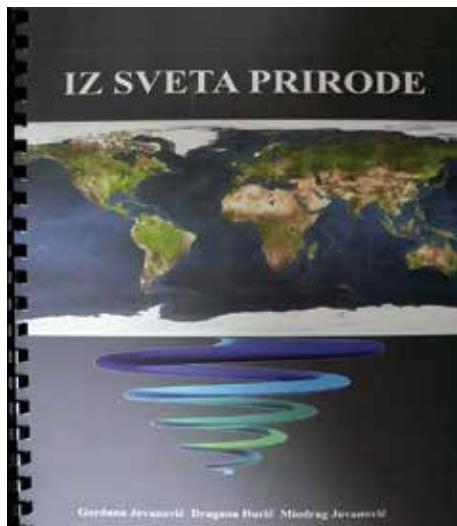
Аутори: Гордана Јовановић, Драгана Ђурић, Миодраг Јовановић

Дизајн: Бора Милићевић

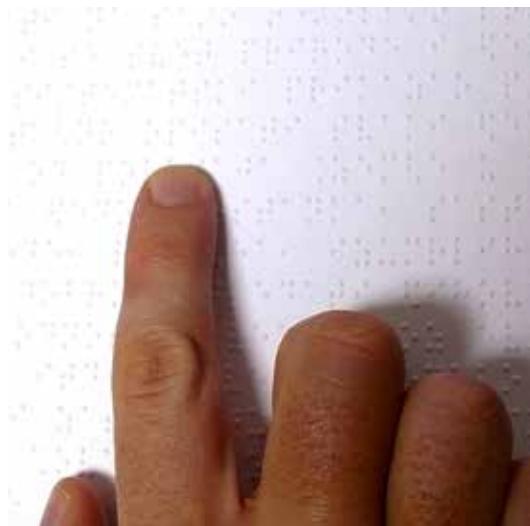
Уредник: Славко Спасић

Обим 11 страница, формат 297 x 250 mm, меки повез спирала, тираж 100 примерака, корице и илустрације у боји, тактилне илустрације-блиндрук штампа, текст на српском језику, латиница и текст на Брајевом писму.

Публикација је приређена за потребе тактилне изложбе Додирнимо природу 2. Иако је намењена првенствено слепим и слабовидим особама, из ње и други заинтересовани читаоци могу сазнати о неким мање познатим чињеницама: како је изгледао трилобит и када је живео, којој групи животиња припадају амонити и којих су димензија могле бити њихове љуштуре, која је до сада највећа откринута ајкула, по чему је познато село Горња Пребреза код Блаца.

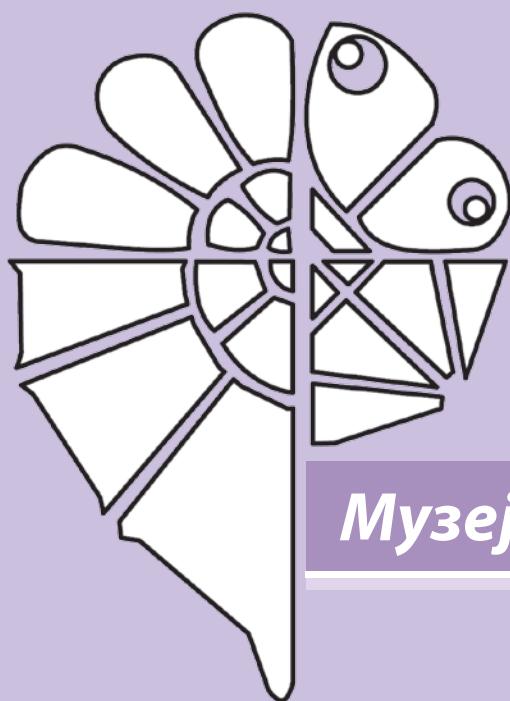

Насловна страна Каталога

Странице књиге исписане су Брајевим писмом

Музеј у јавности

МАНИФЕСТАЦИЈЕ

ОСМА НОЋ МУЗЕЈА У ПРИРОДЊАЧКОМ МУЗЕЈУ

За Ноћ музеја Галерију Природњачког музеја обишло је 4000 посетилаца.

И ове године, нашу Галерију на Кalemegdanu у осмој Ноћи музеја, између 14. и 15. маја 2011. године, у периоду од 18:00-02:00, посетила је врло стрпљива публика, која је у дугом реду чекала да посети изложбу „Додирнимо природу 2“.

Те ноћи, публика је могла да додирне све експонате на изложби „Додирнимо природу 2“. Посебно интересовање је изазвала мрачна кутија са прорезом за руку намењена најхрабријима: Додирни... ако смеш. А они који су смели додирали су загонетне предмете из природе. Додирање ових непознатих предмета изазвало је велико узбуђење код посетилаца али и знатижељу, смех, вриску, забаву и страх. Чулом додира публика је откривала оштре, мекане, глатке и храпаве предмете који су настали негде у природи, а своје импресије исписала у Књизи утисака на излазу из Галерије.

Поставком „Додирни у мраку, ако смеш“, аутори Гордана Јовановић, Александра Савић и Миодраг Јовановић, желели су да подигну свест успаване јавности о самосталнијем начину живота особа са инвалидитетом, нарочито слепих и слабовидих.

У Ноћи музеја постојао је и загонетни посетилац из давних времена, који је цео догађај посматрао са висине - природњачка мумија, аутора Миодрага Јовановића.

Александра Савић

Само најхрабрији су открили шта се налази у мрачним кутијама

Централна манифестација Дана европске баштине одржана је у суботу, 10. септембра 2011. у Сремским Карловцима. Тема „Ризница наслеђа Европе - интегративна заштита културног и природног наслеђа”, инспирисала је локалне заједнице да у својим сопственим ризницама културне и природне баштине препознају потенцијал за успостављање културних предела као туристичких дестинација у ширем европском контексту.

Славко Спасић, директор Музеја и Предраг Марковић, министар културе Србије, отварају манифестацију Дани европске баштине у Сремским Карловцима.

Споменици културе у Сремским Карловцима, попут Саборне цркве, Капеле мира, Патријаршијског двора, понудили су свој простор у којем су приказани радови на заштити и конзервацији непокретног културног наслеђа, али и природног и материјалног наслеђа.

Поред поставке рестаурираног Бизонаријума у дворишту Природњачког музеја у Београду, у Сремским Карловцима је приказана и заштићена природна наслеђа изложбом „Биодиверзитет Фрушке горе“. Изложба је реализована у просторијама Старог млина, у сарадњи са таксидермијским студијом „Бели ловац“.

Манифестација је одржана под покровитељством Министарства културе, информисања и информационог друштва.

Славко Спасић

Поводом Дана европске баштине, Бизонаријум у дворишту Природњачког музеја је био отворен за јавност.
На слици: Сања Алабурић.

ЛОРИСТ

Међународни сајам лова, риболова и спорта
Нови Сад 28. 09 – 02. 10. 2011.

У оквиру 43. међународног сајма лова, риболова и спорта «Лорист», на Новосадском сајму, у хали 1, на штанду Департмана за туризам ПМФ-а из Новог Сада, представио се и Природњачки музеј из Београда излагањем дела експоната из Збирке ловачких трофеја.

Многи експонати су по први пут излагани. Поред капиталних примерака, представљена су и изузетна сведочанства историје природе - пар рогова Шомбурговог јелена који је истребљен средином тридесетих година XX века, а доказни материјал о његовом постојању се чува у свега три музеја на свету, укључујући и Природњачки музеј у Београду.

Поставка експоната и ловних трофеја из збирки Природњачког музеја на сајму Лорист (Нови Сад 2011).

15. ЕВРОПСКА НОЋ СЛЕПИХ МИШЕВА У ПРИРОДЊАЧКОМ МУЗЕЈУ

Природњачки музеј је и 2011. године традиционално обележио манифестацију **Ноћ слепих мишева**. У препуној Галерији на Калемегдану, стручњаци Природњачког музеја (Милан Пауновић) и Друштва за очување дивљих животиња „Мустела“ (Јелена Јовановић, Ивана Будински, Бранко Карапанџа) својим занимљивим предавањима изнели су нове податке о овим летећим сисарима. На манифестацији је представљена и књига „Слепи мишеви и процена утицаја на животну средину“, аутора мр Милана Пауновића и Бранка Карапанџе.

Милан Пауновић прича о слепим мишевима.

Овај слепи мишић може да се посматра са безбедне удаљености.

Публика је веома занетересовано пратила тему, и учествовала постављајући бројна питања о екологији и физиологији слепих мишева, али и конкретно о својој одговорности и поступцима у тренутку када слепи миш уђе у њихов животни простор.

На самом крају, по већ устаљеном обичају, млади сарадници су публици приказали живе слепе мишеве и о њима давали одговоре на питања публике. Посетиоци су и ове године били у прилици да дођу у директан контакт са слепим мишевима, да их виде, фотографишу, па и додирну. Сви слепи мишеви маркирани су крилним маркерима Центра за маркирање животиња и пуштени у своја склоништа у околини Ваљева.

Петнаестој јубиларној европској ноћи слепих мишева ове године у Галерији присуствовало је око 250 посетилаца, међу којима је било највише деце што сведочи о популарности наших крилатих комшија, као и о великом интересовању јавности за њихов начин живота.

Александра Савић

Публика манифестације Дани Београда

У оквиру манифестације „Дани Београда“ 2011, у априлу је одржана промоција монографије *Геолошки објекти и природни феномени као интегрални елементи геодиверзитета града Београда*, аутора проф. др Љупка Рундића. Присутнима је подељено 50 бесплатних примерака монографије, а организовано је и стручно вођење кроз изложбу *Додирнимо приrodu 2*. Промоцију је организовала Драгица Стојић.

ТРИБИНА „АЛТЕРНАТИВНО ФИНАНСИРАЊЕ МУЗЕЈА: СПОНЗОРСТВО, ДОНАТОРСТВО, ФОНДОВИ, ПРОЈЕКТИ“, У ОРГАНИЗАЦИЈИ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Септембра 2011. године, у просторијама Завода за проучавање културног развитка у Београду, одржана је трибина под називом „Алтернативно финансирање музеја: спонзорство, донаторство, фондови, пројекти“, у оквиру циклуса „Стеван Мајстровић“, а у организацији Природњачког музеја и Завода за проучавање културног развитка.

На скупу су присуствовали представници музеја, који превасходно користе буџетска средства из државних фондова (а која су недовољна за квалитетно одржавање програма) и представници финансијског сектора – потенцијални спонзори и фондације, који препознају значај културних програма као своје вредности. Музеји су представили своје успешне спонзорске пројекте, а представници финансијског сектора и сектора услужних делатности у области саветовања, представили су пројекте у области културе у којима су учествовали и преко њих послали поруке својих компанија ка јавности.

На трибини је владало велико интересовање музејских колега, стручњака, као и представника медија

Трибина је имала за циљ да окупи представнике сектора културе – музеја, представнике финансијског сектора, као и сектора услуга, како би се представили успешни пројекти међусобне сарадње, али и отворила врата будућем партнерству између културе и финансијског сектора у погледу спонзорисања и донирања музејских програма.

Трибина је изазвала велику пажњу колега из београдских музеја, музеја из унутрашњости Србије, као и медија. Аутор и модератор трибине била је Александра Савић, виши кустос Природњачког музеја, задужена за односе с јавношћу и председница Секције за односе с јавношћу и маркетинг Музејског друштва Србије.

Александра Савић

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА МЕДИЈЕ ПОВОДОМ ПРЕДСТАВЉАЊА ПРОЈЕКТА „ЕКОЛОШКО-ГЕОГРАФСКИ АСПЕКТИ ПОПУЛАЦИЈА РИСА У СРБИЈИ“

Конференција за медије поводом представљања пројекта „Еколошко-географски аспекти популација риса у Србији“ одржана је 21. јануара 2011. у просторијама Природњачког музеја у Његошевој 51, у Београду. На конференцији су говорили Славко Спасић, директор Природњачког музеја и Милан Пауновић, руководилац пројекта. Више о овом пројекту можете прочитати на страни 41.

На трибини су учествовали: Даница Јововић Продановић, директорка Музеја града Београда, Славко Спасић, директор Природњачког музеја у Београду, Мирјана Шакић, сектор комуникација Ерсте банке у Србији и Наташа Павловић Бујас, директорка агенције Блумен група из Београда, као и Александра Савић, задужена за односе с јавношћу Природњачког музеја.

На конференцији је представљен пројекат о истраживању риса у Србији, досадашњи резултати истраживања, стање и статус популација риса у Србији, као и ексклузивна фотографија риса снимљена сензорном камером на обронцима планине Јужни Кучај, недалеко од села Јабланица у источној Србији. Пројекат је реализован под покровитељством Министарства за заштиту животне средине и у сарадњи са Биолошким факултетом у Београду. Конференцију је организовала Александра Савић.

Славко Спасић, директор Природњачког музеја и Милан Пауновић говоре о значају истраживања риса у Србији

САРАДЊА

Природњачка кућа - Царска бара

Започета је сарадња у реализацији пројекта визиторског центра у специјалном резервату природе *Стари Бегеј – Царска бара*. Овом приликом постигнут је договор о привременом уступању културних добара (експоната) Природњачког музеја визиторском центру у Царској бари.

У сарадњи са стручњацима Природњачког музеја, временом ће визитор-

Природњачка кућа - Царска бара

ски центар бити попуњен аутентичним експонатима са тог локалитета, а исторемено ће Музеј имати прилику да употреби своје збирке.

Природњачка кућа - Царска бара

КВИЗ БЕЗ ГРАНИЦА

У среду, 8. јуна 2011. године одржан је традиционални квиз знања за децу са инвалидитетом "Квиз без граница" у организацији Природњачког музеја и ОШ „Бошко Буха“, која образује децу ометену у развоју.

Квиз је почeo дечјим маскенбалом испред зграде САНУ у Кнез Михаиловој улици, где су деца са маскама животиња и биљака и уз музiku прошетала до платоа испред Природњачког музеја, на Малом Кalemegdanu, где се квиз одржавао.

У име кабинета градоначелника Београда, квиз је отворила Јована Механџић. Као и ранијих година, водитељи су били Маријана Мићић и Пеђолино, а за

анимацију такмичара и публике побринули су се Студио за анимацију Чигра и непревазиђени мађионичар Игор. Прво место на Квизу освојила је екипа Јежеви (ОШ Бошко Буха), друго екипа Шко-

Учесници квиза одговарају на питања

љке (ОШ Сирогојно), док је треће место припало екипа Наутилуси (ОШ Вељко Рамадановић).

Дугогодишњи пријатељи квиза: Direct Link из Београда, издавачи: Стубови културе, Креативни центар, Отворена књига и ДМД Штампарија, ЛДГ Стара Пазова и Бомбонџијска радња Босиљчић, изнова су даровали децу поклонима: компјутерском опремом, књигама, играчкама и слаткишима. Традиционални покровитељ квиза је била Општина Звездара, а квиз је подржао и Град Београд. Квиз је у име Природњачког музеја организовала Соња Срејић. Овим квизом организатори су желели да истакну значај инклузивног концепта у одрастању и васпитању деце са инвалидитетом у нашем друштву.

Соња Срејић

Карнавал учесника кроз Кнез Михайлова улицу

Деца у возићу на путу до Галерије

РАДИОНИЦЕ

ЕДУКАТИВНА РАДИОНИЦА ЦРТАЊА И ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

Након обиласка изложбе, деца су цртала животиње које су видела, и учила називе тих животиња на италијанском језику

Зелени салон Галерије традиционално постаје место где најмлађи посетиоци могу и да искажу своје талente. Након посете изложбе „Животињско царство”, деца су цртала животиње виђене на изложби, а уједно и учила називе тих животиња на италијанском језику. Програм је осмишљен као промоција италијанског језика уз учење појмова о природи. Аутор радионице је Драгана Вучићевић, кустос педагог.

ЕДУКАТИВНА РАДИОНИЦА ЈАПАНСКОГ ЈЕЗИКА И ОРИГАМИЈА

За децу која су желела да на-
уче вештину оригамија, у са-
дњи са инструкторком орига-
мија Стојом Гаврановић организа-
зана је радионица јапанског
језика и оригамија за најмлађе.
Мали посетиоци Галерије након
обиласка изложбе уживали су у
прављењу фигурица од папира
омиљених животиња, а уједно
су били у прилици да науче и на-
звиве тих животиња на јапанском
језику, слушајући јапанску музи-
ку. На овај начин Музеј је уједи-
нио промоцију јапанске културе најмлађим посетоцима, уз учење појмова о
природи. Аутор радионице је Драгана Вучићевић, кустос педагог.

Инструкторка оригамија Стоја Гаврановић показује
деци вештину израде животиња од папира

РАДИОНИЦЕ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА ЗА ДЕЦУ У ВРТИЋУ „ЛУЊА“

Почетком октобра 2011. одржане су две радионице за малишане београдског вртића Луња на Врачару. Овог пута Музеј је дошао у госте деци у вртићу. Аутор радионице Соња Срејић одржала је предавање свим малишанима у вртићу о животу на Земљи, пореклу стена и минерала, о мамутима и вулканима, а деца су интензивно учествовала у дискусији и одговарала на постављена питања. Наравно, на свој начин.

У оквиру старије предшколске групе одржане су три радионице: *Пецање, Искре и искрице* и *Украси срце*. Малишани су имали прилику да „легално“ пецају рибе у реци, што није било тако једноставно, јер је била потребна фина моторика и координација покрета, а „рибе су биле живахне“.

Радионица *Искре и искрице* пружила је малишанима пуно изненађења приликом ископавања минерала из „геолошких стена“.

Малишани пажљиво слушају о мамутима

На крају овог лепог дружења, деца су украсавала велика срца разнобојним комадићима крпица и носила овај музејски поклон кући. Радионицу су реализовале Соња Срејић и Александра Савић.

Сви смо се дивно дружили и нешто научили о природи

Сви пеџају, и деца и васпитачице

ПРОЛЕЋНА РАДИОНИЦА ШПАНСКОГ ЈЕЗИКА „СВЕТ ОКО НАС“

Априла 2011. године, у сарадњи са Друштвом хиспаниста - Методолошком секцијом и руководиоцем секције Анитом Дервишовски, Приодњачки музеј је организовао традиционалну пролећну радионицу шпанског језика „Свет око нас“ у Галерији Природњачког музеја на Калемегдану.

Мали полазници радионице, деца узраста од 5 до 10 година, кроз игру су имали прилику да науче имена поједињих животиња и њихових станишта на шпанском језику, као и да обиђу – опипају изложбу Додирнимо природу 2, кроз коју их је провео један од аутора изложбе Миодраг Јовановић. Радионице шпанског језика у Музеју се организују већ трећу годину, а имају за циљ да промовишу хиспано културу и шпански језик, као и природу и екологију. Радионици је присуствовало петнаесторо деце, која су из Галерије на Калемегдану понела лепе утиске. Радионицу су реализовале Анита Дервишовски из Друштва хиспаниста са сарадницима и Александра Савић из Природњачког музеја.

Плакат радионице

Учесници радионице
пред Галерије на Калемегдану

Малишани боје слике животиња
и уче шпански језик

БОТАНИЧКЕ РАДИОНИЦЕ НА ТЕРЕНУ: „АЛЕРГЕНЕ БИЉКЕ МИРИЈЕВА“

У оквиру активности изложбе „Алергене биљке“ 14. маја 2011. године, на подручју београдског насеља Миријево, организована је креативна ботаничка радионица на терену „Алергене биљке Миријева“, у оквиру које су ученици прикупљали биљни материјал за израду школског хербаријума. У радионици су учествовали ученици првог разреда Седме београдске гимназије, а организовали су је др Марко Несторовић, кустос Музеја, у сарадњи са гимназијским професорима биологије, Милицом Кокотовић и Татјаном Богојевић.

Радом на терену ученици су се практично упознали са разноврсношћу биљног покривача свог краја, као и алергених биљака. Један од циљева радионице био

Марко Несторовић и ученици Седме београдске гимназије
проучавају алергене биљке Миријева

је да се код ученика развије свест о властитом положају у природи, као и љубав према природи и осећање дужности да чувају и заштите природу.

„АМБРОЗИЈА – КОРОВ И АЛЕРГЕНА БИЉКА“ И „АЛЕРГЕНЕ БИЉКЕ ПАНЧЕВАЧКОГ РИТА“

Септембра 2011. године, Марко Несторовић је одржао две теренске радионице „Амброзија – коров и алергена биљка“ и „Алергене биљке Панчевачког рита“ на локалитету Крњача код Београда. Радионице су организоване за ученике другог разреда Пољопривредне школе из Крњаче. Практичним радом на терену ученици су се оспособили да препознају амброзију, као и друге алергене биљке у свом окружењу и научили које се мере спроводе за сузбијање корова.

Марко Несторовић и
полазници радионица

РАДИОНИЦА „ЦВЕТ – ИЗМЕЂУ ИНСПИРАЦИЈЕ ПРИРОДЕ И ЧОВЕКА“

У Пољопривредној школи ПК „Београд“ одржана је ботаничка радионица под називом *Цвет – између инспирације природе и човека*, октобра 2011. године. У радионици су учествовали ученици IV₃ разреда образовног профиле техничар хортикултуре у циљу припреме за одлазак на Републичко такмичење ученика пољопривредних школа из технике и технологије биљне производње. Ученици су кроз индувидуалан, практичан рад аранжирали цвеће на тему *Мотиви јесени*, развијајући маштовитост и креативност свог умећа. За израду цветних аранжмана ученици су користили природне материјале: хризантеме, руже, тиквице, плодове воћака и помоћно биље. Радионицу су осмислили професори школе Зорица Ивић Рађеновић, Драган Филиповић, Милка Драгишић и кустос Музеја др Марко Несторовић.

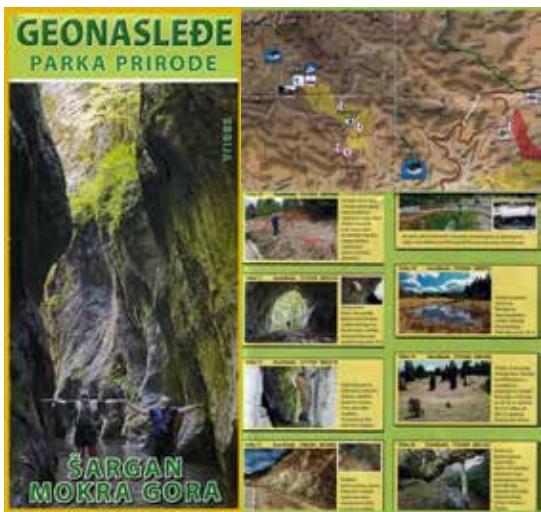
Марко Несторовић и полазница радионице

ПРЕЗЕНТАЦИЈА КАРТЕ „ГЕОНАСЛЕЋА ПАРКА ПРИРОДЕ ШАРГАН МОКРА ГОРА“

Презентација карте „Геонаслеђа Парка природе Шарган, Мокра гора“ одржана је 5. децембра 2011. године, у Галерији музеја.

Карта „Геонаслеђа Парка природе Шарган, Мокра гора“ настала је као резултат двогодишњих активности на истоименом пројекту (2008-2010) чији је циљ био да се препознају, издвоје и региструју објекти геонаслеђа Србије на подручју Парка природе и да се широј публици, на популаран и сликовит начин, приближе и објасне геолошки феномени од значаја за науку, образовање, културу и туризам.

Карта садржи двадесет издвојених геолошких локалитета, разноврсних геолошких феномена интегрални део природног наслеђа Србије, који обухватају налазишта стена, минерала и фосила, разноврсне подземне

Карта „Геонаслеђе парка природе Мокра гора“

Амиџић са Факултета за примењену екологију „Футура“, проф. др Слободан Кнежевић са Рударско-геолошког факултета, проф. др Ненад Бањац са Рударско-геолошког факултета, инж. Радан Спасић, ЈП Србијашуме, дипл. инж. геологије Милорад Кличковић из Завода за заштиту природе Србије и мр Александра Маран, виши кустос Природњачког музеја у Београду

и површинске облике, појаве и процесе. На основу резултата истраживања и проучавања геолошких феномена добијамо податке о геолошкој грађи, структури, генези и еволуцији Земље и живота на њој током дуге геолошке историје.

Сваки издвојен геолошки објекат има своју личну карту: назив, географске координате и кратак опис феномена који представља.

Руководилац пројекта и аутор карте је др Драган Миловановић, ред. проф. Рударско-геолошког факултета, док су сарадници на овом пројекту били др Лидија

УЧЕШЋЕ НА ПЕТОМ ЈЕСЕЊЕМ КАМПУ НА ВЕЛИКОМ РАТНОМ ОСТРВУ

На Великом ратном острву 12. октобра 2011. одржан је Пети јесењи камп на тему *Интегративна заштита природе (заштићена подручја, заштићене врсте, заштићена природна документа)*. Саветник Природњачког музеја, мр Мила Карас, одржала је учесницима кампа презентацију под називом *Природњачки музеј и нематеријална баштина (записи у Србији)*, у којој је представљен допринос Природњачког музеја у погледу очувања природне баштине и културних добара на примеру Колекције споменика природе Београда, као првој *ex situ* збирци заштићених стабала у Србији.

Главни организатор кампа, Зеленило Београд, РЈ Заштићена природна добра, окупило је еминентне предаваче многих институција: професоре Технолошко-металуршког факултета, Биолошког факултета, Шумарског факултета, Факултета безбедности, Географског факултета, Рударско-геолошког факултета, Факултета заштите животне средине, Универзитета EDUCONS из Сремске

Каменице и Факултета за примењену еколођију Футура. Учесници кампа, студенти Београдског универзитета, имали су прилику да стекну нова знања из области примењене екологије на подручју Београда.

Слика са кампа

Мила Карас

СЕМИНАР: ШКОЛА НАСЛЕЂА

Етнографски музеј у сарадњи са Француским културним центром у Београду и Школом наслеђа у Вандеји организовао је, у периоду од 2. до 5. новембра 2011. године, тродневни семинар *Школа наслеђа* за запослене у музејима Србије. Природњачки музеј је био једна од локација у којој су се одржавале радионице семинара. Запослени Природњачког музеја, директор Славко Спасић, Мила Карас, Соња Срејић, Миодраг Јовановић, Александра Савић и Драгица Стојић, активно су узели учешће у овом семинару кроз реализацију радионица. Разменом добрих идеја, праксе и студија случаја из области музејске едукације између кустоса едукатора Србије и Француске, семинар је допринео унапређењу рада педагошке службе музеја.

Мила Карас

Учесници семинара

Годишњак Природњачког музеја

Уручивањем 10 монитора за кабинет информатике Гимназији у Смедеревској Паланци, Природњачки музеј је проширио сарадњу са институцијама образовања и до-принео успешнијем и квалитетнијем раду ове школске установе.

Директор Природњачког музеја, Славко Спасић, уједно је упознао ученике Гимназије са радом музеја

Сарадња Природњачког музеја и Гимназије у Смедеревској Паланци. На слици директор Гимназије Виктор Србу и директор Музеја Славко Спасић

НАГРАДНИ КОНКУРС ЗА НАЈЛЕПШУ ФОТОГРАФИЈУ УХВАТИ ПРИРОДУ

Наградни конкурс *Ухвати природу* био је намењен љубитељима фотографије и природе, мотивисане биљним и животињским светом, односом између људи и природе, пејзажима, као и необичним ситуацијама у природи.

У току априла и маја 2012. године, заинтересовани учесници конкурса имали су прилику да донесу своје фотографије на тему природе и екологије у Галерију на Калемегдану, а најлепше пристигле фотографије

Мале победнице конкурса добиле су захвалнице и поклон од Музеја.

изложене су у Зеленом салону Галерије музеја, децембра 2011. године. Аутор конкурса је била Драгана Вучићевић, кустос педагог.

НАГРАДНА ИГРА: ПРВИ, ЈУБИЛАРНИ ПОСЕТИЛАЦ 2011.ГОДИНЕ

Традиционална наградна игра *Први, јубиларни посетилац 2011. године* аутора мр Миле Карас реализована је 2. јануара 2011. године на изложби *Зелено и црно – прича о чају*. Први посетилац био је Небојша Веђић из Београда са привременим боравком у Русији. Уручена му је новчана награда од 1.000,00 динара и каталог *Зелено и црно – прича о чају*.

Добитници награде

МУЗЕЈ НА САЈМУ КЊИГА

Природњачки музеј је октобра 2011. године био учесник на Сајму књига са својим актуелним издањима и мини поставком изложбе *Животињско царство*. Музеј је представио своје публикације у оквиру штанда Министарства културе, информација и информационог друштва.

Мини поставка изложбе на Сајму књига 2011 (на слици Тања Ђирић)

Екипа Прве телевизије на снимању
Првог српског топ модела

Природњачки музеј је 15. марта 2011. године угостио позната лица из света моде: модног креатора Дарка Костића, власника модног студија Клик Ненада Радујевића, фотографа Александра Црногорца, као и учеснику ријалити програма Први српски топ модел, Милицију Ђорђевић.

Милица је имала прилику да се фотографише у ексклузивним вечерњим хаљинама Дарка Костића у амбијенту Природњачког музеја, испред Бизонаријума, као и у Збирци сисара, окружена крзним животињама. Ово снимање је пратила бројна екипа сарадника са Прве српске телевизије, снимајући сцене за ријалити програм Први српски топ модел.

Александра Савић

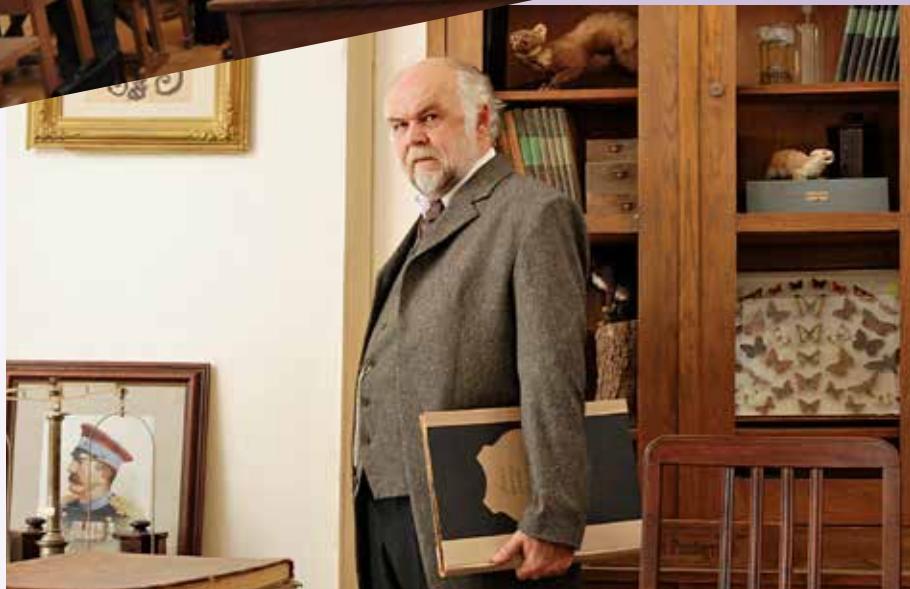
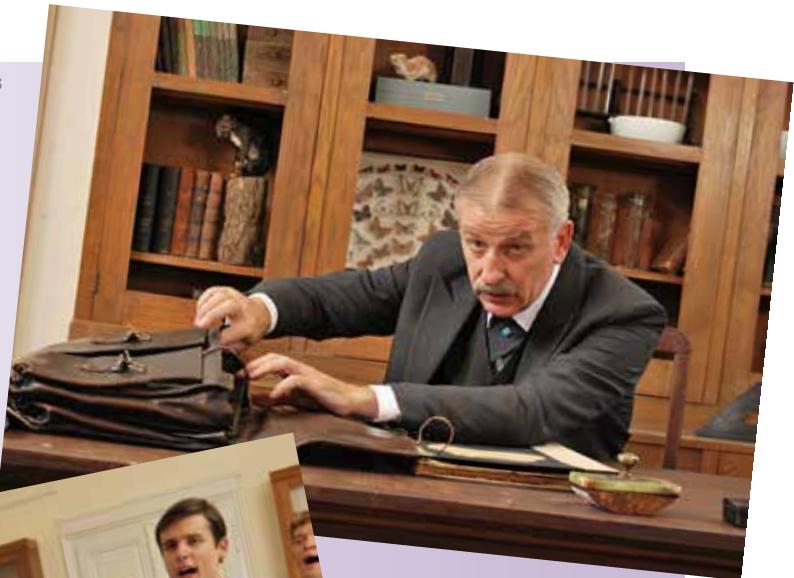
НОВЕ УЛОГЕ ЗА НАШЕ ГЛУМЦЕ

Након успеха у неколико домаћих хитова, „глумачка екипа“ из Природњачког музеја дала је свој допринос и приликом снимања филма о легендарном и помало ексцентричном професору Вујићу – „Шешир професора Косте Вујића“.

Фilm прати генерацију мирураната са краја 19. века, ону која ће обележити Србију тог времена. Поред Јована Цвијића, Михаила Петровића Аласа и Јакова Продановића, у учioniци су се нашли и наши јунаци: куна златица, ласица, веверица, мишар, лептири, зидни гуштер, белоушка, црвеноуха корњача и други.

Фilm је сниман у згради Ректората, а ангажовање наших статиста је трајало од августа до октобра 2011. године.

У позадини се виде „глумци“ из збирки Природњачког музеја

Укупно медијско појављивање Природњачког музеја на основу електронске базе медијских података, у периоду јануар–децембар 2011. године износи 349 прилога у штампаним и електронским медијима (штампа, телевизија, интернет портали). У штампаним медијима било је 214 прилога, на телевизији и интернет порталима 84 прилога, док је према евидентицији било око 40 радио прилога.

2011. година	Укупно	Телевизија и ТВ портали	Штампа	Радио
Медијско појављивање музеја	338	84	214	40

■ ■ ■ Процентуална заступљеност музеја према врсти медија у 2011. години: у штампаним медијима 63%, на телевизији 25 %, на радију 12%.

Својим изложбама, као и осталим манифестацијама на којима је учествовао, Природњачки музеј је окупирао велики број посетиоца. Захваљујући бројним учешћима, изложбе и експонате Природњачког музеја ове године видело је преко 225 хиљада посетилаца:

Изложбе у Галерији Природњачког музеја у Београду, посетило је током 2011. године преко 20 хиљада природњака и љубитеља природе.

Гостујуће изложбе широм Србије имале су велики одјек у местима у којима су се организовале, и њих је видело преко 80 хиљада посетилаца.

У Београду су се такође организовале различите манифестације на којима је Природњачки музеј самостално или са другим институцијама учествовао. На оваквим, „Београдским“ манифестацијама забележена је посета од преко 120 хиљада посетилаца.

Штампани медији

Природњачки музеј је током 2011. године био медијски веома присутан у најчитанијим дневним новинама. Значајан број прилога посвећен је програмима и активностима Музеја: Блиц (38 прилога), Вечерње новости (19 прилога), Политика (27 прилога), Данас (10 прилога), Press (12 прилога), Правда (15 прилога), 24 сата, Глас јавности, Курир, Ало и др. Ови подаци односе се на независне

текстове са фотографијама о програмима Музеја. Текстови су позитивног тоналитета са бројним фотографијама.

Заступљеност Музеја у недељним, двонедељним и месечним часописима током 2011. године је такође велика. Магазини Лиса, Вива, Casaviva, Нин, Привредни преглед, Просветни преглед, Стил, Град, Yellow cab, Мама, Базар, Економист, Илустрована политика, Политикин забавник и др. објављују информације о програмима Музеја.

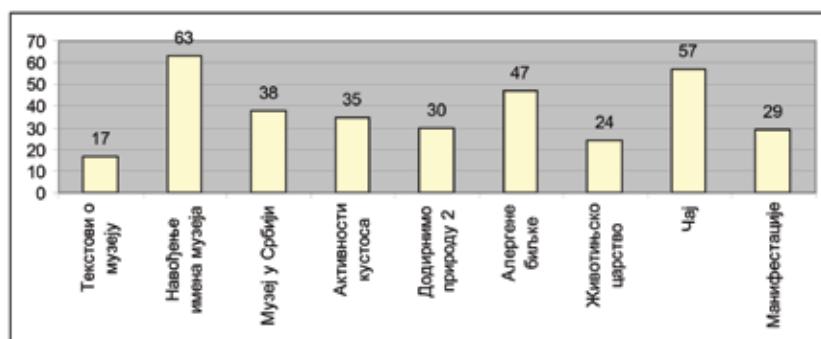
Телевизијски прилози

Природњачки музеј је у оквиру телевизијског програма био заступљен према минутажи више од 230 минута у најгледанијим програмима националних телевизија. И то на РТС-у, Студију Б: Београде добро јутро, Београде добар дан, Вести у 19 и 22; ТВ Авале: Национални дневник, Јутрањи програм, Б92 - Вести, Дизање, Јутарњи програм; Прва српска телевизија Екстремно, Вести, Вече код Ивана Ивановића; ТВ Коперникус Јутро онлајн и др.

Радио програми

У току 2011. године Природњачки музеј је остварио велики број гостовања на програмима радија: Студио Б (емисије *На београдским таласима*, *Београдска разгледница* и др), Радио Београд Први програм (емисија *Радио Сава*, *Јутро Београда*, *Магазин пулс*, *У овом тренутку*, *Путокази*), Радио Београд Други програм (емисије *Чекајући ветар*, *Корак ка науци*, *Поштована децо* и др), Радио 202 (*Јутарњи програм*, *Дневни програм*), као и на другим радио станицама у Београду и Србији.

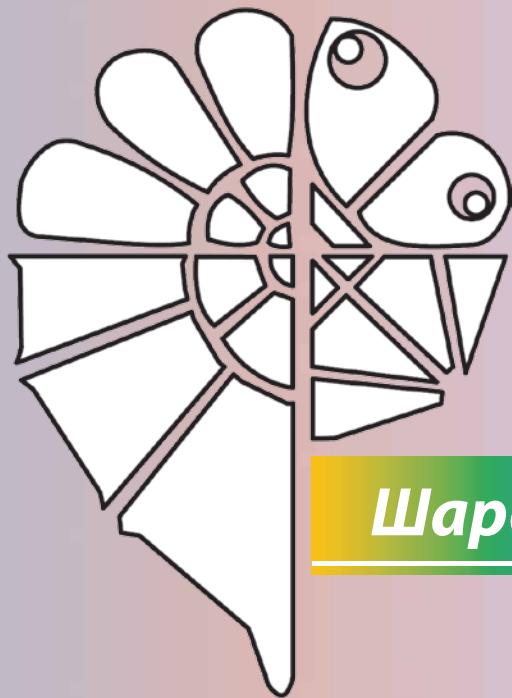
Медијска активност Музеја у 2011. години је била бесплатна, као резултат активности односа с јавношћу. Није било плаћеног оглашавања музеја ни у једној врсти медија

Графичко представљање квантитативне медијске заступљености музеја у 2011. према врсти активности

- Велико медијско учешће музеја је резултат континуираних проактивних односа с медијима према врсти програма.
- Медији прате догађања у Природњачком музеју у складу са својим могућностима.
- Медијска заступљеност музеја је на нивоу прошлогодишње заступљености. Прилози о музеју су квалитетни и добро илустровани. Музеј је представљен у позитивном светлу у свим прилозима.
- Музеј је током 2011. године био медијски експониран у најгледанијим емисијама најгледаније тв станице, РТС-а.
- Сви медијски прилози су позитивне или неутралне конотације.
- Постоји велика комерцијална вредност медијског појављивања, које је било бесплатно као резултат ПР активности.

Шарена страна

И ове године смо прославу 8. марта организивали у Природњачком музеју.

На слици: Тања М, Александра, Драгана Ђ, Биља, Марина, Ана П, Ана К, Милена, Гордана, Мара, Драгица, Сања, Драгана В, Љиља, Сашка, Душица, Далиборка, Милица, Тања М.Б, Цеца, Дубравка (фото: Бора Милићевић).

ПОСЕТА БЕЛОМ ДВОРУ 18. Мај 2011.

Колектив Природњачког музеја

СЛАВА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА СВЕТИ НИКОЛА, 19. ДЕЦЕМБАР

Природњачки музеј је од свештеника Светосавске цркве добио на поклон репродукцију мозаика „Нојева барка“ који су радиле сестре манастира Ормилија на Халкидикију.

ПРОСЛАВА НОВЕ ГОДИНЕ

На прослави Нове године и додели пакетића било је весело и бучно. Мађоничар Игор је приказао своје нове трикове које су деца пажљиво гледала, покушавајући да га ухвате у „превари“.

На слици: Исидора, Марта, Петар, Вид, Никола, Тиса, Младен, Деда Мраз и мађоничар Игор.

Свим колегама и пријатељима пожелели смо срећну Нову 2012.

Аутори честитке Бора Милићевић и Предраг Илић.

ХРЧАК БУЦА

Хрчак Буза

Буза је мали округласти хрчак који је, игром случаја, постао подстаниар у Природњачком музеју, где живи од 2009. године. На самом почетку судбина му није била баш много наклоњена, јер је као и многобројни други припадници његове врсте требало да постане храна једној змији. Међутим, Буза је био прилично ратоборан, тако да му се змија није много ни приближавала. На крају је успео да утекне злехудој судбини и избори се за сопствени кавез (прилично великих димензија за тако малу животињу).

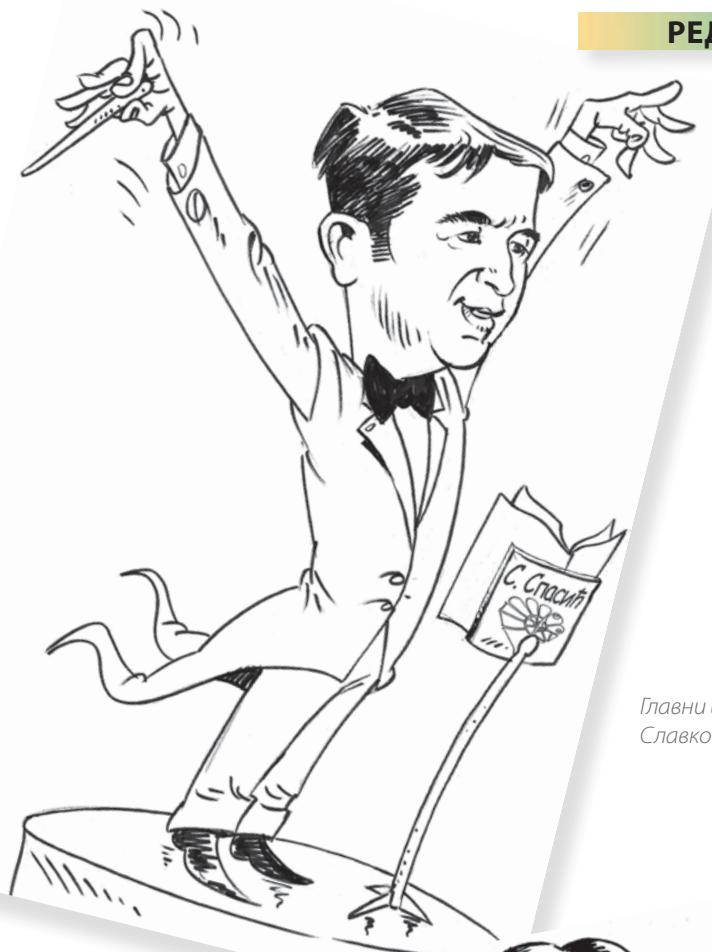
Време проводи углавном у соби 36, у поткровљу, а када лети постане неиздржivo топло, он и његов кавез се селе у хладније

пределе музејског подрума. Поред живота у кавезу, Буза има и свакодневни фитнес програм, када улази у лопту за хрчке и у њој се бар један сат котрља по канцеларијском поду. О њему се брину радници музеја Дуда, Мара (која му је уједно дала и име), Борис и Бора.

Аутор Бора Милићевић

РЕДАКЦИЈА ГОДИШЊАКА

Главни и одговорни уредник
Славко Спасић

Музеј ујавности
Александра Савић

Музеј у музеју и Шарена страна
Деса Ђорђевић-Милутиновић

Музеј у природи и Музеј на папиру
Александра Маран

Музеј на изложби
Дубравка Мићковић

Музеј у музеју
Марјан Никетић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

502/504

ГОДИШЊАК / Природњачки музеј у Београду
= Natural History Museum in Belgrade ;
главни уредник Славко Спасић. - 2007- .-
Београд : Природњачки музеј, 2008- (Београд
: ДМД). - 27 cm

Годишње
ISSN 1820-8231 = Годишњак
(Природњачки музеј у Београду)
COBISS.SR-ID 148763660

Природњачки музеј у Београду
Natural History Museum in Belgrade

Република Србија
Министарство културе, информисања
и информационог друштва

